

JMG

Examensarbete i medie- och
kommunikationsvetenskap

2013-05-29

Institutionen för journalistik,
medier och kommunikation
www.jmg.gu.se

Unga invånare, gamla medborgare

Om förutsättningar för medborgardialog

Författare: Felicia Hallström och Malin Winald

Handledare: Britt Börjesson

Kursansvarig: Malin Sveningsson

GÖTEBORGS UNIVERSITET
JOURNALISTIK, MEDIER OCH KOMMUNIKATION

Tack

Britt, för dina kloka råd

*David, för *Voice and Equality**

*Frida, Gerben och Irmana, för att
vi fick vara del i ert projekt*

Abstract

Titel: Unga invånare, gamla medborgare
- om förutsättningar för medborgardialog

Författare: Felicia Hallström och Malin Winald

Studiens intressent: Härryda Kommun

Kurs: Examensarbete i medie- och kommunikationsvetenskap,
Institutionen för journalistik, medier och kommunikation (JMG), Göteborgs Universitet

Termin: Vårterminen 2013

Handledare: Britt Börjesson

Sidantal: 65 inklusive bilagor

Antal ord: 19 632

Syfte: Syftet med studien är att undersöka förutsättningarna för Härryda Kommun att utveckla former för kommunikation och medborgardialog med invånarna i bostadsområdet Säteriet, gällande utvecklingen av området kring Råda Säteri.

Metod: Kvantitativ frågeundersökning genom enkät

Material: Studien bygger på 102 enkäter

Huvudresultat: Studien har visat på att förutsättningarna för kommunen att utveckla former för kommunikation och medborgardialog med den specificerade gruppen invånare, gällande det aktuella utvecklingsprojektet, ur flera perspektiv ser goda ut. Det tydligaste resultatet vi fått fram är att ett stort intresse för området kring Råda Säteri återfinns hos gruppen. Trots att den pågående utvecklingen av området kom som en nyhet för personerna i vår undersökning, har en tredjedel av dem uttryckt ett direkt intresse för delaktighet i utvecklingen. Sett till potentiellt intresse för delaktighet ser siffran än högre ut, men då måste kommunen börja informera och bjuda in till dialog, genom de kanaler och på de sätt som studien visat vara dem som invånarna föredrar. Vidare har resultatet visat att förutsättningarna skiljer sig åt inom den undersökta gruppen, främst beroende på ålder. Detta gäller dels graden av samhällsengagemang och påvisad motivation till deltagande, dels vilka informations- och kommunikationskanaler de använder och föredrar.

Nyckelord: Medborgardialog, medborgare, deltagande, delaktighet, demokrati, dialog, information, kommunikation

Innehållsförteckning

Executive Summary	1
DEL 1 – INTRODUKTION	
Rätt från början – dialogens betydelse	3
Problematisering	3
Studiens syfte och frågeställningar	6
DEL 2 – TEORI	
Demokratien som utgångspunkt	9
Det deltagardemokratiska direktivet: Medborgardialog	10
Medborgardialog i praktiken	12
Medborgarbegreppet	14
Modellen för medborgerligt deltagande	15
Teoretisk reflektion	17
DEL 3 - METOD	
Kvantitativ metod	18
Operationalisering	20
Genomförande	22
Tankar i efterhand – en kritisk reflektion	24
DEL 4 – RESULTAT & ANALYS	
Vår respondentgrupp – vilka är de?	25
Kännedom och attityd	27
Kommunikationskanaler	30
Intresse för medborgerligt deltagande	35
<i>Förutsättningarna utifrån teoretiska grunder</i>	35
<i>Resultat utifrån modellen för medborgerligt deltagande</i>	36
<i>Uttrycket intresse för delaktighet i utvecklingen av området kring Råda Säteri</i>	40
DEL 5 – SLUTSATSER & FÖRSLAG	
Reflektioner kring arbetssätt och resultat	46
Slutsatser kring förutsättningarna för medborgardialog	47
Rekommendationer till Härryda Kommun	49
Studiens samhällsrelevans	51
Förslag på vidare forskning	52
Referenslista	54
Bilaga 1 – Enkät	57
Bilaga 2 – Informationsblad om Råda Säteri	64
Bilaga 3 – Informationsblad om enkäten	65

Executive Summary

From a democratic perspective, Swedish public authorities act under strict circumstances when it comes to how they communicate with the world around them. The main aims of their communication are to make citizens aware of their rights and obligations and by that, enable them to assert their interests and ideas. An Official Report of the Swedish Government on the subject of democracy (SOU 2000:1) concludes that the way forward is in the direction of participatory democracy. This means striving for a broad range of citizens to take part in political and societal activities and decision-making in between elections. A strong civic engagement in society will - according to the report - strengthen the credit of democracy. One application of this theory is the Citizens Dialogue Project for Swedish local authorities, aiming to involve citizens in dialogue mainly on local issues.

There are better and worse examples of how such communication has manifested itself in practice and what the consequences of this have been. On this basis, we have chosen to study a situation in which a given Swedish municipality is facing this kind of communications challenge. The subject for dialogue is a local project for development of a public recreational area, targeting both the inhabitants of the given municipality as well as tourists.

This study aims to investigate the pre-conditions for the given municipality to develop forms of communication and dialogue with a specified target group regarding the development of the recreational area. The specified target group is the inhabitants of a residential area close to the area being under development. Primary stakeholder of this study is the given municipality, but we have chosen to put aside the organization and its own pre-requisites for communication. Instead, we have focused on the conditions of the inhabitants by examining their knowledge and attitude to the recreational area, their information needs, their preferences in terms of channels of communication and information, as well as their interest in civic participation. The results from our study will be of great value to the municipality, in case they decide to initiate a dialogue with the inhabitants. To obtain a broad knowledge of this group, we have chosen a quantitative research method, using a questionnaire survey. Our empirical data comprises 102 respondents out of a population of totally 1155 inhabitants over 18 years of age.

The theoretical basis of this paper is reports, theses and models that deal with democracy and communication, highlighting citizen dialogue and participatory democracy. These theories form the perspective through which we have formulated and also mean to answer the aim and questions of this paper. A main model that we have used is the *Civic Voluntarism Model*, which aims to predict civic engagement in individuals by the measurement of specific factors.

The results of our study and that we present in this paper, show that the basic conditions for dialogue and civic participation look promising in the studied group of inhabitants. The majority of the group seems to have an interest in the area being developed, given their broad knowledge and frequent use of the same. A majority of the group has also demonstrated a significant commitment to the neighborhood and involvement in the local community. One third have

expressed a direct interest to participate in the development project. Through the theoretical analysis and interpretation of the demonstrated motivation and of other important factors, we conclude that the potential interest for civic participation in the group is even greater.

With regards to communication channels, we have identified three channels that have a strong position in the group. These are the local newspaper, the municipality website and mailings from the municipal authorities. We recommend that the local authorities use these channels in order to reach as many from this group as possible, when informing the inhabitants of the project and inviting them to participate in a dialogue.

Our results also show that the dialogue in this case, with advantage can be held on a level where the inhabitants are able to give their opinion or vote for different alternatives within the given project. The channels for municipal contact preferred by the group, and which are well suited for this type of dialogue, are the Internet and personal contact.

DEL 1

INTRODUKTION

Rätt från början – dialogens betydelse

Det brinner i Hammarkullen!

Detta hade kunnat vara en rubrik i Göteborgs Posten under våren 2012, om inte det kommunala utvecklingsprojektet hade varit lyhörda för de protesterande medborgarnas åsikter. Projektet hade i en EU-ansökan om finansiellt stöd för utvecklingen av de nordöstra stadsdelarna i Göteborg, formulerat ett delmål som rörde sig om uppförandet av en mötesplats i form av ett "forumtält" på torget i Hammarkullen. Detta anslag hade de också fått beviljat. När så projektets ansvariga för medborgardialog förde tältet på tal med representanter för invånarna i Hammarkullen blev reaktionerna kraftiga: man hotade med att bränna ned tältet om planerna genomfördes. Det skall sägas att den med situationen sammanfallande nedskärningen i speciellt Hammarkullens skolor, var en del av förklaringen till invånarnas ljudliga protester. Oavsett tog projektet till sig reaktionerna och började helt enkelt om från början, med att involvera invånarna i planering och utformning av den tilltänkta mötesplatsen (Stenberg, 2012).

När vi fick höra om denna historia, väckte den vårt intresse. Den förförståelse som vi har för kommunikationens betydelse i den beskrivna situationen, gjorde att vi blev nyfikna på ämnet. När vi så hittade ett kommunalt projekt i en annan kommun - där tid och utrymme kanske fortfarande fanns för att "börja i rätt ände" - bestämde vi oss för att ta oss an frågan om medborgardialog för vårt examensarbete.

Den kommun och det projekt vi applicerar vår studie om medborgardialog på är Härryda Kommun, precis öster om Göteborg, och ett här nyss inlett projekt för utveckling av ett värdefullt parkområde på fastigheten Råda Säteri i tätorten Mölnlycke. Kommunen har intresse av att få mer information om en av satsningens specifika målgrupper, som en grund att kunna bygga en eventuell dialog på.

Problematisering

Det demokratiska Sverige idag

Inledningsvis kan det vara på sin plats att beskriva i vilken kontext vår studie genomförs. Då vi fokuserar på kommunikationen kring ett kommunalt utvecklingsprojekt finns det vissa ramar för information och kommunikation som skiljer sig från kommersiella organisationer, där den bakomliggande drivkraften oftast är ett vinstintresse. Här handlar det istället om samhällskommunikation, som till skillnad från den kommersiella kommunikationen, befinner sig i en demokratisk kontext. Detta innebär att organisationen har höga krav på sig gällande hur de sköter sina uppgifter samt hur de kommunicerar och tar hänsyn till sin omvärld och sina

intressenter. Allmänhetens behov av information och möjlighet till kommunikation måste tillgodoses genom öppenhet och transparens (Yeomans, 2009).

Offentliga organisationer har två huvudsakliga syften när de kommunicerar med sin omvärld: att göra medborgarna medvetna om sina rättigheter och skyldigheter och med det, göra det möjligt för dem att hävda sina intressen och idéer (Kraft & Strandberg, 2006). De fastlagda ramarna och förhållningsreglerna för offentliga organisationers kommunikationsarbete i Sverige finns tydligt beskrivna i Förvaltningslagen (Förvaltningslagen, 1986).

Ett icke lagbundet direktiv – men en tydlig riktning – finns i den så kallade Demokratiutredningens betänkande (SOU 2000:1), där kommuner och landsting uppmanas att aktivt arbeta för utökad medborgardeltagande främst i lokalpolitiken mellan valen. Detta har genom utredningen nämligen visat sig positivt för demokratin, genom att både valdeltagande och politikerförtroende gynnas.

Det är mot denna bakgrund, och i perspektivet av det tidigare beskrivna kommunala projektet i Hammarkullen, som vi valt att ta oss an studien av medborgardialog kring utvecklingen av området vid Råda Säteri i Mölnlycke, och att belysa kommunikationens roll för denna utveckling och för förankringen av ambitionerna med projektet hos en given målgrupp.

Nedan följer en beskrivning av det aktuella området samt en presentation av boendeområdet Säteriet, som med dess invånare är den av projektets målgrupper som vi valt att intressera oss för i vår studie.

Råda Säteri - då och nu

Härryda Kommun fick för ett år sedan beviljat anslag från EU för genomförandet av projekt "Råda Park och Trädgård" på fastigheten Råda Säteri i Mölnlycke, med anor från 1400-talet.

Säteriet med trädgård var fram till 1967 i privat bruk. Sedan dess ägs fastigheten med herrgårdsbyggnad, flyglar, stall, trädgårdsparc och intilliggande badplats av kommunen. I herrgården samt i en av flyglarna ryms idag en restaurang respektive kaffestuga, som drivs av en privat entreprenör. Ett företag som importerar och rostar ekologiskt och rättvisemärkt kaffe samt en småskalig glasstillverkare hyr också in sig i byggnaderna. Sedan 2010 finns även en botaniker och trädgårdsmästare inhyst i fastighetens trädgårdsmästarbostad och han arrenderar en del av trädgården för odling och försäljning av trädgårdsväxter.

Diskussioner har länge pågått i kommunen kring hur tillgångarna på fastigheten skall förvaltas, utvecklas och bättre tillgängliggöras för allmänheten. Kommunens projektidé för detta, som nu alltså fått EU-stöd, lyder:

“Genom att utveckla Råda park och trädgård och höja attraktionskraften skall man locka besökare, förbättra människors hälsa och kunskaper på olika områden samt tillgängliggöra området för allmänheten”.

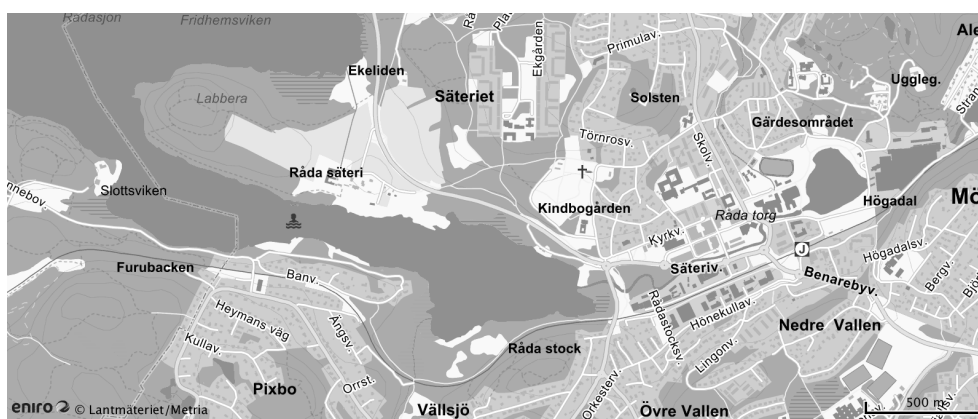
Projektet fokuserar på parken och trädgården vid Råda Säteri, och på att utveckla denna till en ekonomiskt självförsörjande trädgårdsverksamhet. Målet är att trädgården skall locka både till rekreation för närboende, pedagogisk verksamhet för skolor samt till turism från när och fjärran, och bli en mötesplats för unga som gamla och människor med skilda bakgrunder. Den indirekta effekt detta förmodas få är ett hälsosammare och mer tolerant samhälle, ett främjat föreningsliv och nya arbetstillfällen.

Den EU-understödda delen av projektet löper över två och ett halvt års tid. Målet är dock att parken och trädgården vid Råda Säteri sedan skall fortsätta att utvecklas i enlighet med projektets linje, genom att involverade intressenter och målgrupper driver utvecklingen och nyttjandet i form av exempelvis olika typer av arrangemang och aktiviteter (Härryda Kommuns ansökan till Jordbruksverket, 2012).

Boendeområdet Säteriet

En av utvecklingsprojektets specifika målgrupper är de närboende i det kommunala hyresrättsområdet Säteriet. Säteriet är ett hyresrättsområde med 1500 invånare i Mölnlycke och det bostadsområde som ligger närmast Råda Säteri (se figur 1.1).

Figur 1.1 Karta över de berörda områdena

Området är ett så kallat miljonprogramsområde som byggdes i slutet av 1960-talet och består av 750 lägenheter (Härryda Kommun, 2013). I området finns förskola samt låg- och mellanstadieskola. Området är omringat av fina promenadvägar och vacker natur, men just i området saknar de flesta boende egna trädgårdar och planteringsmöjligheter. Till Råda Säteri tar man sig enklast via cykelbanan och det tar inte mer än fem minuter (Förbo, 2013). Samtal i fokusgrupper med boende i området har visat att många av dem uppskattar närheten till området kring Råda Säteri och till den anslutande badplatsen (Folkhälsoenheten PÅängen, 2012). Detta är ytterligare en faktor som gör det relevant att undersöka deras intresse för deltagande i utvecklingen av området.

Vi har valt att fokusera vår studie på de boende i bostadsområdet Säteriet, då de till skillnad från flera av projektets övriga målgrupper och intressenter inte utgör en organiserad grupp med ett uttalat gemensamt intresse eller har någon som för deras talan. Däremot är de i högsta grad berörda invånare och i denna roll aktuella för ämnet medborgardialog.

Säteriet är det mest invandrartäta området i Mölnlycke och i Härryda kommun. Cirka 30 procent av invånarna här har utländsk härkomst (SBC, 2012). Det finns å projektets sida ett integrationssyfte med att nå denna grupp. Vi har dock i vår studie valt att inte särskilja denna grupp från övriga invånare i Säteriet. Vi har heller inte lagt något särskilt fokus på den interkulturella aspekten av kommunikation med vår valda population.

Studiens syfte och frågeställningar

I ljuset av denna problematisering har vår studie till syfte att undersöka förutsättningarna för Härryda Kommun att utveckla former för kommunikation och medborgardialog med invånarna i bostadsområdet Säteriet, gällande utvecklingen av området kring Råda Säteri.

För att ta oss an detta syfte kommer vi att använda oss av följande frågeställningar:

- Hur ser invånarnas kännedom om och attityd till området kring Råda Säteri ut?
- Hur ser invånarnas vanor och preferenser ut när det gäller informations- och kommunikationskanaler gentemot Härryda Kommun?
- Hur ser invånarnas intresse för medborgerligt deltagande ut, gällande utvecklingen av området kring Råda Säteri?

Avgränsningar och förtydliganden

När vi säger att vi skall undersöka förutsättningarna för Härryda Kommun att utveckla former för kommunikation och medborgardialog med invånarna i bostadsområdet Säteriet, kan det vara på sin plats med några förtydliganden. Med *förutsättningar* syftar vi på de faktorer som vi genom frågeställningen ämnar kartlägga, nämligen kännedom och attityd kring området för det aktuella utvecklingsprojektet, vanor och preferenser gällande kommunikationskanaler samt intresse för medborgerligt deltagande. I begreppet *intresse* inbegriper vi här både ett explicit uttryck för viljan att delta, samt en implicit benägenhet att delta. Det senare ämnar vi utforska med hjälp av valda teorier, vilka vi sedan prövar mot det uttryckta intresset. När det gäller begreppen *medborgardialog* och *medborgerligt deltagande* så förtydligas dessa genom teoretiseringen i följande kapitel.

Vi har avgränsat studien till att fokusera på förutsättningarna hos den valda gruppen *invånare*, och kommer således inte att undersöka kommunens förutsättningar i form av förförståelse, resurser, tidplan, organisation och så vidare.

Vi vill här även förtydliga att vi i studien och i vårt frågeformulär har valt att definiera objektet för det kommunala utvecklingsprojektet som *området kring Råda Säteri*. Detta för att vi har en föräning om att det kommer vara svårt för respondenterna att skilja på det för utvecklingen specifikt geografiskt inringade park- och trädgårdsområdet kring herrgården, och området i sin helhet (vilket alltså innefattar badplatsen och naturreservatet som ligger i anslutning till herrgården).

Utomvetenskaplig relevans

Stora organisationer och myndigheter blir ofta beskyllda för att de är svåra att få verklig kontakt med och att de inte lyssnar. Det kan gå fort för sådana beskyllningar att få fäste och bli till en allmän uppfattning. Effekten blir givetvis förödande för organisationen i fråga (Palm, 2006). Vill

man från kommunal sida motarbeta risken för att detta inträffar, så krävs det att invånarna får engagera sig i frågor som ligger dem nära och att deras engagemang ger resultat. Det är då kommunen också kan få verklig nytta av medborgarnas kunskaper och önskemål, och få mer än bara "protestmedborgare" (Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), 2009).

Detta är grunden till vår undersökning, som vi i perspektivet av presenterade befintliga studier och rapporter kring medborgerligt deltagande ser som relevant både för berörd kommun och för samhället i stort.

Härryda Kommun har möjlighet att använda sig av studiens resultat för den fortsatta utvecklingen av området kring Råda Säteri och för kommande kommunikationsinsatser relaterade därtill. Kommunen har till dags dato identifierat primära målgrupper för utvecklingen men har inte gjort någon målgruppsanalys. Man vet alltså inte vilken kunskap den för studien aktuella målgruppen (invånarna i bostadsområdet Säteriet) har om projektet och heller inte vilken attityd och inställning de har. Detta ämnar vi genom vår studie undersöka, vilket oavsett val att genomföra dialog eller inte kan komma kommunen till gagn.

Den potentiella nyttan sträcker sig även utanför det specifika utvecklingsområdet till övergripande kommunal och till och med nationell nivå, eftersom ett ökat medborgardeltagande på sikt stävjar ett sjunkande valdeltagande och missnöje med den representativa demokratin och med all förmodan ökar medborgarnas intresse och respekt för politiken och vitaliserar engagemanget i samhällslivet (Gilljam & Hermansson, 2003).

Det faktum att utvecklingen av området kring Råda Säteri initierats delvis för att den aktuella gruppen för studien skall ha nytta av det - men att denna specifika grupp till skillnad från andra målgrupper varken är organiserad som grupp, har någon gemensam talesperson eller ens har kunskap om projektets existens - gör att vår undersökning genom kontakt med gruppen i allra högsta grad är relevant för just dem. Vår studie öppnar möjligheter för de vidtalade invånarna att själva ta initiativ till medborgardialog.

Inomvetenskaplig relevans

Kommunikation och dialog mellan myndigheter och medborgare finns studerat och dokumenterat både i Sverige och i andra länder – ofta inom ämnena samhällsplanering, arkitektur och statsvetenskap. Ur kommunikationsvetenskapligt perspektiv finns också en mängd studier gjorda och böcker skrivna om deltagandeprocesser och medborgardialog. Grunden till Demokratiutredningens betänkande (SOU 2000:1) är just en bred samling oberoende utredningar ur många olika akademiska perspektiv. Ämnet är fortsatt aktuellt och det kommer kontinuerligt artiklar och rapporter som angränsar till vår studies intresseområde.

Vi angriper problemet ur en kommunikationsvetenskaplig vinkel, genom en respondentstudie kring ett målgruppsdrivet projekt där. Fokus läggs på invånarna, deras intressen, medie- och kommunikationsvanor och förutsättningar för dialog med kommunen om det aktuella projektet. Vi ser därför att vår studie kan bidra till det medie- och kommunikationsvetenskapliga forskningsområdet, som en fallstudie gällande samhällskommunikation och medborgardialog.

Forskningen om medborgerligt politiskt deltagande har blivit ett av den empiriska statsvetenskapens huvudområden (Gilljam m.fl., 2003). Demokratiforskningens koppling till

medie- och kommunikationsvetenskapen tenderar också att bli starkare och tydligare och denna tendens fortgår alltjämt. Ämnena hänger ihop både praktiskt och teoretiskt och omnämns ofta som ett – *politisk kommunikation* (Åkerström, 2010).

Ovan till trots så är den samtida forskningens fokus på medborgardialog relativt nytt och mer empiri efterfrågas av exempelvis statsvetaren Mikael Gilljam (Gilljam m.fl., 2003).

Vi tar oss nu an ämnet ur ett kommunikationsvetenskapligt perspektiv, genom teoretiska studier och empirisk undersökning av en avgränsad grupp invånare. Vi bidrar på så sätt till detta aktuella forskningsområde. Vår uppsats hjälper också till att knyta den normativa och den empiriska litteraturen närmre varandra.

DEL 2

TEORI

Demokratin som utgångspunkt

Demokratibegreppet

Sverige är en demokrati - så långt kan vi nog alla vara överens. Därefter finns det skilda bilder av vilken typ av demokrati som råder och bör råda. I Demokratiutredningens betänkande (SOU 2000:1) kan man utläsa att det demokratiska ideal som idag förespråkas är ett deltagardemokratiskt samhälle med deliberativa inslag.

Låt oss ta ett steg tillbaka och kort definiera vad demokrati innebär eller kan innebära: Begreppets etymologiska härstamning kommer från grekiskans *demos* och *kratein*, vilket betyder folk och styre (Nationalencyklopedin). I Regeringsformen uttrycks detta på följande sätt:

”All offentlig makt i Sverige utgår från folket. Den svenska folkstyrelsen bygger på fri åsiktsbildning och på allmän och lika rösträtt. Den förverkligas genom ett representativt och parlamentariskt statskick och genom kommunal självstyrelse.” (Regeringsformen 1:1).

De viktigaste demokratiska grundkraven är: *valda maktbavare, fria, rättvisa och återkommande val, yttrandefrihet, fri tillgång till information, pressfrihet, förenings- och gemenskapsfrihet, inkluderande medborgarskap, rätts säkerhet*. Ett land vars styrelseskick lever upp till dessa grundkrav lever också upp till demokratin grundläggande idéer om *politisk jämställdhet, tolerans och icke-diskriminering*. Det kan således göra anspråk på att vara demokratiskt (Strömbäck, 2009).

Demokratimodeller

Det existerar flera olika idéer kring vad som utmärker den idealiska demokratin. Detta uttrycks i form av ett antal normativa demokratimodeller, där tre av de mer framträdande är *valdemokrati, deltagardemokrati* och *samtalsdemokrati* - även kallad *deliberativ demokrati* (Strömbäck, 2009; Gilljam m.fl., 2003).

Valdemokrati skall inte blandas ihop med det faktiska representativa styrelseskicket, men är en idealmodell som bygger på det mest utmärkande i det representativa systemet. Modellens huvudsakliga demokratiska mekanismer är mandatgivande samt ansvarsutkrävande i efterhand (Gilljam m.fl., 2003). Även om idealmodellen och dagens representativa styrelseskick inte skall dras likhetstecken emellan, så innebär ett iakttaget sjunkande valdeltagande och ökad misstro mot politikerna att den valdemokratiska modellen får en mindre framträdande plats genom demokratiutredningens slutsatser, till förmån för de deltagardemokratiska och deliberativa idealen. Dessa å sin sida inbegriper mer av medborgardelaktighet mellan valen. Utöver att enbart välja sina representanter så ska medborgarna ständigt vara aktiva i politiken och när möjlighet ges, vara med och fatta beslut.

Inom *deltagardemokratien* kan detta göras dels genom indirekta påverkansförsök där medborgarna för fram sina åsikter genom aktiviteter (namninsamlingar etc.), samt genom direktdemokratiskt deltagande som innebär att medborgarna själva fattar politiska beslut genom brukarstyrelser, folkomröstningar och dylikt. Den deltagardemokratiska modellen ses oftast inte som en ersättare till det representativa styrelseskicket, utan som ett komplement för att stärka det representativa systemet och engagera medborgarna mellan valen (Gilljam m.fl., 2003).

Samtalsdemokratien beskrivs oftast med Habermas *deliberativa* samtalsideal som grund. Detta samtal skall präglas av lyhördhet för varandras argument och en vilja till förståelse, helt utan makt- och intressekamp. En avslutande omröstning skall vid ideala förhållanden inte behövas, då samtalet skall leda fram till konsensusbeslut. Habermas menar att det offentliga samtalet har en förädlade verkan på åsikter och argument. Diskussion och samverkan motverkar fördomar och ogrundade föreställningar och vi blir på så sätt klokare. Genom det deliberativa samtalet skall så de bästa idéerna knådas fram (Gilljam m.fl., 2003).

Gilljam m.fl. (2003: 24) lyfter som en mer tillämpbar fördel med samtalsdemokratien fram att: “/.../ samtalets främsta uppgift är att underlätta samhällets koordinering och därigenom hjälpa oss att undvika onödiga konflikter”.

Det deltagardemokratiska direktivet: Medborgardialog

Enligt Demokratiutredningens betänkande (SOU 2000:1) är det viktigt att medborgarnas deltagande, delaktighet och inflytande i politiken ökar - framför allt i ärenden som rör deras närområde. Genom att vitalisera och stärka medborgarnas deltagande på lokal nivå legitimeras representativiteten (SOU 2000:1).

Demokratiutredningens slutsatser kring medborgerligt deltagande har av Sveriges Kommuner och Landsting omsatts i projektet ”Medborgardialog”, genom vilket organisationen vill stötta sina medlemmar i arbetet med den medborgerliga förankringen. För detta har de bland annat tagit fram den handboksliknande skriften *11 tankar om medborgardialog*, där konkreta råd kring tillvägagångssätt, potentialer och fallgropar tas upp (SKL, 2009). Begreppet medborgardialog syns genom våra ögon ha fått en rotad plats i både den lokalpolitiska sfären och i det forskarsamhälle som studerar fenomenet.

Medborgardialog - kritik och försvar

Medborgardialogens möjliga funktioner och risker i den representativa demokratin har utretts av flertalet forskare inför och efter demokratiutredningens betänkande. En överskådlig studie och sammanfattning av fördelar respektive nackdelar med medborgardialogens bredare införande i de svenska kommunerna har Martin Karlsson vid Örebro Universitet gjort (Karlsson, 2010).

De främsta kritiska aspekterna på medborgardialog eller det praktiska införandet av deltagardemokrati, menar Karlsson har framförts av bland annat statsvetaren Mikael Gilljam, även citerad ovan (Karlsson, 2010). Gilljam menar att deltagardemokrati står i konflikt med den demokratiska grundidén politisk jämlikhet. Studier över tid och från olika delar runt om i världen, visar att det medborgerliga deltagandet skiljer sig åt mellan olika befolkningsgrupper.

Tydligt är att det i första hand är de redan resursstarka som främst ägnar sig åt politisk aktivitet. Idén om politisk jämlikhet kommer istället bäst till uttryck genom ett representativt styrelseskick, menar Gilljam (2003). Denna aspekt respekteras och tas hänsyn till i alla de texter inom ämnet som vi tagit del av. Vikten av det representativa systemet förringas inte utan det som lyfts fram är istället att medborgardeltagande - främst på beslutsförberedande eller lokal nivå - kan stärka och legitimera de folkvaldas position. Detta genom att deltagande bygger kunskap och insikt om det gemensamma bästa hos medborgarna, samt ger en förståelse för det politiska arbetet - förutsatt att dialogen sker i demokratisk anda (SOU 2000:1).

En annan kritisk åsikt som framförs i aktuell litteratur är den om att deltagardemokrati har en inneboende ineffektivitet. Ska samtliga berörda komma till tals och vara med och fatta samtliga beslut, så tar detta ofantligt mycket tid och kostar därmed också samhället mycket pengar (Gilljam m.fl., 2003). I denna kritik är dock idealmodellen dragen till sin spets, och tillämpningen av deltagardemokrati och medborgardialog i praktiken - så som exempelvis beskrivs i *11 tankar om medborgardialog* - innebär ett komplement till de parlamentariska beslutsvägarna. I detta perspektiv kan inte effektivitet direktöversättas till tid och pengar, utan handlar istället om ett effektivt genomförande och handlingskraft i form av förankring, samstämmighet mellan behov och beslut, förståelse för och legitimering av prioriteringar samt transparens (SKL, 2009; Åkerström, 2010). I sin avhandling från 2008 avfärdar författaren Jakob Svensson effektivitetskritiken mot det medborgerliga deltagandet som i sig varandes ett hot mot bland annat den demokratiska rätten att uttrycka sina åsikter offentligt och möjligheten till demokratisk debatt (Svensson, 2008).

Medborgardialogens förtjänster

Karlssons (2010) sammanvägning av möjliga vinster och risker med medborgardialog mynnar ut i slutsatsen att medborgare och förtroendevalda alltid har och alltid kommer att kommunicera på olika sätt mellan valen. Valet för de parlamentariska institutionerna ligger då i att antingen försöka greppa rodret för dessa kontakttillfällen och styra dem mot en mer jämlik och effektiv dialog - eller att inte göra det. Karlsson menar att en demokrati där politiken enkom bygger på utgången i de parlamentariska valen dock *inte* är valbar (2010).

Kontexter där medborgardialog enligt Karlsson (2010) framför allt kommer till sin rätt och är av extra stor vikt är bland annat i frågor som inte är partipolitiserade. Dessa omfattar exempelvis mindre samhällsfrågor, som berör avgränsade grupper av medborgare och där medborgarna besitter en kunskap om ämnet som beslutsfattarna inte har (Karlsson, 2010). Den arena där det förhåller sig mest naturligt att medborgarna har förutsättning för delaktighet är på det lokala planet - i kommunerna och i medborgarnas närmiljö (Åkerström, 2010; Nilsson, 2005). Medborgardialogens förtjänster på framför allt kommunal nivå är det som både Demokratiutredningen och SKL också betonar (SOU 2000:1, SKL: 2009).

Medborgardialog i praktiken

En förutsättning för medborgerligt deltagande är *kunskap*, i bemärkelsen tillgång till information i aktuella samhällsfrågor. Utan kunskap och kännedom om ett fenomen eller en situation, finns inte möjlighet att ta ställning i förhållande till detta. När information görs tillgänglig för invånarna öppnas även möjligheten för dessa att agera och själva ta initiativ till dialog (SKL, 2009).

Kommunikationens nya arena - Internet

En kanal för kommunen att informera genom - och för invånarna att inhämta information från - är Internet. I flera av de tidigare studier som vi tagit del av inom ämnet medborgardialog, så återkommer man till och belyser Internets framväxt och dess möjligheter för informationsspridning, men även för interaktion mellan människor. Samtliga refererade författare är rörande överens om att vi genom Internet fått en ny arena för både information och kommunikation - att det har skapats nya förutsättningar för kommunikation i samhället. I Demokratiutredningen går det att läsa att denna utveckling *“förändrar enligt många mening radikalt förutsättningarna inte bara för inläring, produktion, konsumtion och social organisation utan även förutsättningarna för demokratin”* (SOU 2001:1; Åkerström, 2010; Nilsson, 2005; Gilljam m.fl., 2003).

Gilljam m.fl. (2003) argumenterar för vad den teknologiska utvecklingen medför för nya möjligheter gällande kommunikation, och han menar att den främsta möjligheten innebär bättre och mer realistiska förutsättningar för en förändring av samhället i mer deltagardemokratisk riktning. Möjligheterna består i såväl förbättrade informationsvägar, interaktiv diskussion och debatt som olika former av elektronisk röstning och kontinuerligt rullande opinionsundersökningar (2003).

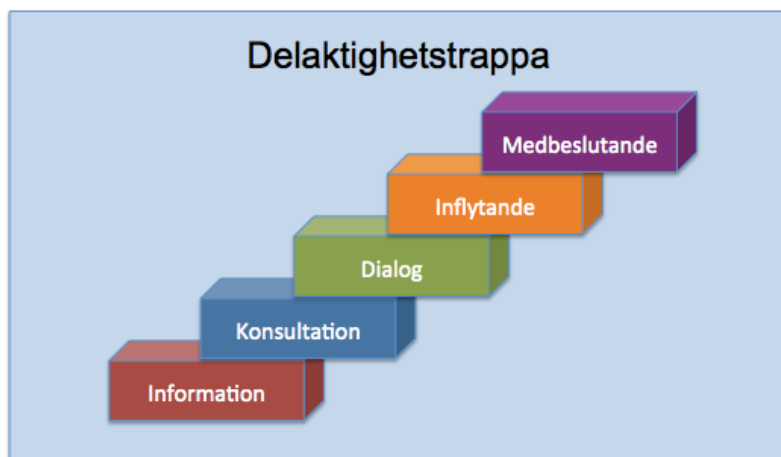
Det framkommer dock även att det finns begränsningar med Internet och risker med att hysa alltför stor tilltro till mediet som demokratiskt verktyg. Åkerström (2010) betonar exempelvis vikten av att vara uppmärksam på en tendens till betydelseförskjutning när det gäller begreppet “offentligt” och “allmänt tillgängligt”, till att näst intill likställas med tillgänglighet på Internet. Om de offentliga institutionerna invaggas i en tro att så länge informationen finns tillgänglig på Internet så har man löst frågan om öppenhet och transparens, så riskerar detta att utestänga många från den direkta möjligheten att ta del av informationen. En stor andel medborgare - särskilt i de övre åldersgrupperna - har fortfarande inte tillgång till Internet i hemmet och använder heller inte Internet regelbundet (bland annat är det 20 procent av de svenska medborgarna mellan 16 och 74 år som inte använder Internet dagligdags enligt Statistiska Central Byrån - SCB, 2012) (Åkerström, 2010).

Delaktighet - på vilken nivå?

Internet är alltså en kanal för både information och kommunikation mellan kommun och invånare. När det gäller tvåvägskommunikation så är det oavsett kanal eller tillvägagångssätt viktigt med tydlighet gentemot medborgarna, med avseende på vilken nivå av delaktighet som erbjuds från kommunens sida.

SKL har utifrån teoretikern Sherry Arnsteins modell för olika nivåer av delaktighet arbetat fram en kort lista för att ge en bild över de delaktighetsnivåer som är tillämpbara i Sverige idag (Figur 2.1)(SKL, 2009: 19).

Figur 2.1

Den första nivån - *information* - har vi redan behandlat ovan och den utgör i sig en förutsättning för övriga nivåer av delaktighet. Vissa frågor är dock inte lämpade för medborgardialog, men information är då ändå av vikt för att skapa och bibehålla förtroende och tillit.

Konsultation är en nivå av deltagande där medborgarna involveras först efter att alternativa förslag för beslut arbetats fram av tjänstemän och förtroendevalda och mellan vilka medborgarna får välja och lägga sin röst på.

Dialog är nästa steg, där invånarna ges möjlighet att mötas och delge varandra och professionen sina åsikter och argument i en fråga. Konsensus behöver inte nås.

Delaktighet innebär ett deltagande på ett djupare plan och under en längre tidsperiod. I detta steg är medborgaren med under hela utvecklingsprocessen, från början till slut.

Medbeslutande - här delegeras frågan från kommunal nivå till medborgarnivå. Besluten fattas av en utvald grupp medborgare och inte av partipolitiker. Exempel på detta kan vara en skolstyrelse där föräldrar ingår och är med och fattar besluten (SKL, 2009).

Vidare presenterar SKL ett antal framgångsfaktorer som bör vara uppfyllda för att dialogen ska upplevas som meningsfull, bland annat att dialogen sker tidigt i beslutsprocessen, att dialogen har ett tydligt syfte och tydliga ramar, att det rör en fråga som är intressant för medborgarna, att man bjuder in och söker upp medborgarna på ett sätt som får många att delta samt att invånarna faktiskt har en reell påverkansmöjlighet - att dialogen kan ge resultat (SKL, 2009).

Medborgardialog för alla

Slutligen bör kommunen vinnlägga sig om att försöka involvera även dem som vanligtvis är svårast att nå (SKL, 2009). Dessa är exempelvis de mindre resursstarka invånarna - de för vilka det inte känns vare sig naturligt eller bekvämt att aktivt delta i samhällsfrågor (Verba, Schlozman & Brady, 1995) Det är också de med sämre förutsättningar i form av kunskap.

Studier visar att det är hos dem som kommunen annars hyser störst risk att få invånare som agerar som "protestmedborgare" (Strömbäck, 2009).

För att nå dessa invånare bör kommunen enligt SKL först och främst tillägna sig kunskaper om invånarna och på vilket sätt de skulle vilja kommunicera och föra en dialog med kommunen. Sedan handlar det om att finna olika fora och former för dialog för invånare med skilda förutsättningar, och att söka upp invånarna genom de kanaler och under de former som dessa uttryckt sig föredra (SKL, 2009).

Medborgarbegreppet

"Medborgarskap har en folkrättslig innebörd som bygger på idén om alla människors lika värde och att alla individer inom en stats gräns ska betraktas som fullvärdiga samhällsmedlemmar" (Strömbäck: 2009: 54).

Den moraliska medborgaren

Definitionen av medborgarskapet och medborgaren – både juridiskt och som medlem i en politisk gemenskap – för med sig inte bara rättigheter utan också skyldigheter. Rätten att delta motsvaras även av skyldigheten att vara aktiv i sitt samhällsengagemang, för att behålla sin status som medlem (Svensson, 2008). De juridiska rättigheterna utgörs av bland annat möjligheten att rösta och ta del av skola, vård och äldreomsorg. Till skyldigheterna hör så exempelvis att betala skatt och att följa samhällets regler och lagar.

Utöver dessa tillkommer en moralisk aspekt på medborgarskapet - nämligen den att inte bara se till sig själv som individ och till sitt bästa som privatperson utan att även ha det allmänna bästa för ögonen. Medborgaren har ett ansvar för samhällets utveckling och funktion. Moraliskt grundar sig detta i att en demokrati aldrig blir starkare än dess medborgare (Strömbäck, 2009).

Svensson (2008) tar sig an medborgarskapet på vad han kallar en diskursiv mikronivå, där fokus ligger på medborgarens förhållande till kommunen. Invånaren - som definieras som den som bor i kommunen - kan på denna nivå positionera sig själv så som medborgare, genom att vara aktiv i sin relation till kommunen. Medborgarskapet kan således bli någonting som man, genom att förhålla sig passivt, avsäger sig (Svensson, 2008).

Medborgare och kund

Strömbäck (2009) kontrasterar den moraliska definitionen av medborgaren med rollen som kund och konsument (se figur 2.2). I rollen som kund menar Strömbäck att man förväntas se i första hand till sina egna intressen och försöka att genom sina val och handlingar tillfredsställa de egna behoven. Andras behov och det allmänna intresset är för kunden sekundärt. Vad samhället kan göra för mig är det som gäller - inte vad jag kan göra för samhället.

Medborgarens naturliga arena är samhället och politiken, medan invånaren i rollen som kund agerar på marknaden som arena. Just nu går utvecklingen åt att det blir vanligare att agera som medborgare på marknaden och som kund i den politiska och demokratiska sfären. Med detta menas att man som medborgare på marknaden tar ett mer långtgående och vidare ansvar i sin

konsumtion än det som begränsar sig till en själv. Omvänt agerar kunden i politiken med den egna vinningen för ögonen, istället för det allmänna bästa. Fortsätter utveckling kommer det sannolikt, i det långa loppet, att leda till långtgående konsekvenser för demokratin (Strömbäck, 2009).

Figur 2.2 Modell över vad som kännetecknar invånarens roll som medborgare respektive kund (Strömbäck, 2009: 54)

Medborgare	Kund
Naturlig arena: politiken och demokratin	Naturlig arena: marknaden
Ser sig som en del av samhällsgemenskapen	Ser sig som individ
Tar ett ansvar i och för samhället och hur det utvecklas	Tar ett ansvar för sig själv och sitt eget välbefinnande
Agerar i samverkan med andra	Agerar individuellt
Frågar sig vad man kan göra för samhället	Frågar vad samhället kan göra för en själv
Orienterad mot samhällslivet	Orienterad mot privatlivet
Primär påverkansstrategi: <i>voice</i>	Primär påverkansstrategi: <i>exit</i>

Voice och exit

I detta sammanhang tillämpar Strömbäck nationalekonomen Albert Hirschmans distinktion mellan påverkansstrategierna *voice* och *exit* för att beskriva hur medborgaren respektive kunden agerar i demokratin. Medan medborgaren använder sin röst (*voice*) och försöker påverka genom aktiv diskussion och debatt, så använder kunden sin makt att främst välja bort och avstå aktivitet (*exit*). Att avstå från att rösta, kan i detta perspektiv alltså ses som ett ställningstagande mot hur demokratin ser ut. Exit blir nämligen allt vanligare, medan voice tenderar att minska (Strömbäck, 2009). Detta återknyter till Demokratiutredningens slutsatser om ökad misstro och minskat valdeltagande, mot vilket utredningens betänkande alltså ställer möjligheten att ett ökat lokalt deltagande skall fungera som en vitaliserande injektion för demokratin.

Modellen för medborgerligt deltagande

Vad krävs då för att invånarna skall agera som medborgare, att de ska vilja tillämpa *voice* istället för *exit*?

De amerikanska statsvetarna Verba, Scholzman och Brady presenterar i boken *Voice and Equality* (1995) en förklaringsmodell för medborgerligt politiskt deltagande - *the Civic Voluntarism Model*, vilken vi hädanefter kallar "modellen för medborgerligt deltagande", utefter egen tolkning och översättning. Modellen är utvecklad för att på individnivå kunna förklara vilka drivkrafter som ligger till grund för hur aktiv medborgaren är i sitt samhällsengagemang. De svenska statsvetarna Gilljam, Jodal och Cliffordson tillämpar modellen i sina demokratistudier, där de

använder den för att hitta förklaringar på demokratiutveckling mellan olika kommuner (Gilljam, Jodal & Cliffordsson, 2004).

Modellen inbegriper tre olika förklaringsfaktorer för medborgerligt deltagande i samhället - *resurser*, *motivation* och *rekryterande nätverk*. Verba m.fl. menar att dessa tre faktorer ses som möjliga drivkrafter för samhällsengagemang hos medborgarna - att de deltar i den mån de *kan* delta, i den mån de *vill* delta och i den mån de *uppmannas* att delta (Verba, Schlozman & Brady, 1995).

Resurser

Den mest kritiska faktorn för medborgerligt deltagande är *resurser*, menar Verba m.fl. I detta begrepp lägger författarna pengar, tid och färdigheter (*civic skills*). Färdigheterna som avses är verbala, skriftliga och organisatoriska sådana - såsom att ha förmåga och vana av att ta initiativ, ha en ledande roll, tala inför folk, hålla möten och skriva brev. Dessa utvecklar människor dels genom sin utbildning, dels genom engagemang i andra organisationer samt genom arbetet. Färdigheterna är inte bara en god förutsättning för medborgerligt deltagande, utan gör även att ett faktiskt deltagande blir mer effektivt (Verba m.fl., 1995).

När det gäller tillgång på pengar så är detta en resurs som med amerikanska mått har en väldigt betydande roll, då man i USA har en tradition av och systematik i individuellt ekonomiskt stöd till enskilda partiers eller politikernas kampanjarbete, vilket i Verba med fleras modell räknas som ett sätt att visa medborgerligt engagemang och deltagande (Verba m.fl., 1995). I Sverige fungerar det annorlunda (än så länge), vilket gör att pengar är något som inte används som betydande direktresurs i det politiska deltagandet på individuell nivå. Dock är ekonomiska och sociala resurser tätt ihopkopplade med politiskt engagemang, vilket ändå gör faktorn fortsatt relevant även i svenskt perspektiv (Nilsson, 2005). Vi kommer härnäst att kalla denna resurs för *socioekonomisk status* istället för "pengar".

Tätt ihop med modellens resursbegrepp och dess ingående delar socioekonomisk status och färdigheter hänger de bakomliggande faktorerna utbildning och arbete. Utbildning och arbete - särskilt i kombination - är kritiska för hushållets inkomst samt påverkar i vilken mån man engagerar sig i olika ideella organisationer. Allihop är viktiga påverkansfaktorer i modellen för medborgerligt deltagande.

Tid är så en annan resurs som spelar in på det medborgerliga deltagandet. Tillgången på disponibel tid är inte kumulativ så som andra resurser, vilket kanske har betydelse för det faktum att tid som resurs också enligt modellen är mer jämlikt fördelad - det vill säga mindre beroende av socioekonomisk status - än vad exempelvis färdigheter är (Verba m.fl., 1995).

Motivation

Har man så de resurser som krävs för att *kunna* utöva medborgerligt deltagande, så är nästa viktiga faktor *motivation* - att *vilja* delta. Motivationen kommer ur intresse för politik och samhälle, ur viljan att påverka samt ur känslan av att faktiskt kunna åstadkomma resultat genom sitt engagemang. Den typ av motivation som här avses hänger således tätt ihop med drivkrafterna hos den invånare som enligt Svenssons och Strömbäcks definition moraliskt agerar såsom medborgare (Svensson, 2008; Strömbäck, 2009). Intresse och motivation är långt

mer abstrakta och osäkra begrepp att försöka mäta, jämfört med ovan nämnda resurser. Dock vidhåller Verba m.fl. att motivationen är en viktig komponent, då resurserna i sig själva inte nödvändigtvis leder till engagemang (Verba m.fl., 1995).

Rekryterande nätverk

En inbjudan eller uppmaning till engagemang kan vara det som avgör huruvida man bestämmer sig för att utöva medborgerligt deltagande eller ej. Uppmaning och inspiration till engagemang kan komma från sociala nätverk eller sammanhang där motivationen och tendensen att delta i demokratin är hög. Det kan vara skolråd, ideella föreningar, trossamfund etcetera - men även skola och arbetsplats. Basen för rekrytering är således densamma som för utveckling av färdigheter (*civic skills*) (Verba m.fl.,1995).

Invånarens innehav av resurser, motivation och tillgång till rekryterande nätverk ses alltså av Verba m.fl. (1995) som förklaringsfaktorer och drivkrafter hos individen för dess medborgerliga deltagande i samhället. Vi återkommer i Metodkapitlet till hur vi valt att ta oss an och tillämpa Verba med fleras modell i vår undersökning.

Teoretisk reflektion

I vår studie och uppsats kommer vi att utgå ifrån det deltagardemokratiska direktiv med deliberativa inslag som presenterats i Demokratiutredningens betänkande (SOU 2000:1) och av SKL (2009), och som diskuterats och undersökts i flera akademiska studier och rapporter som vi refererar till i ovan teorigenomgång. Vi kommer att använda oss av teorierna kring invånare, medborgare och kund enligt Svenssons och Strömbäcks definitioner och vi kommer att undersöka hur dessa roller skapas eller väljs utifrån Verba med fleras modell för medborgerligt deltagande, när vi samlar in och analyserar vårt empiriska material. Detta kommer att vara det teoretiska perspektiv genom vilket vi beskriver, försöker finna samband och förklara förhållanden när det gäller intresse och inställning till medborgardialog hos vår undersökningsgrupp.

DEL 3

METOD

I följande kapitel kommer vi att beskriva metod och tillvägagångssätt för vår studie, på ett i möjligaste mån tydligt och transparent sätt. Detta för att läsaren skall få en god förståelse för vårt arbetssätt och de vägval vi gjort under arbetets gång. Vi söker härigenom ge läsaren en möjlighet att skapa sig en uppfattning om studiens *validitet* och *reliabilitet*.

Kvantitativ metod

Målet med vår studie är att undersöka *förutsättningarna* för medborgardialog och kommunikation mellan det aktuella kommunala projektet och en av projektets identifierade målgrupper, nämligen invånarna i ett specifikt bostadsområde kallat Säteriet. Med begreppet *förutsättningarna* vill vi i vår studie mena den grund som kommunen har att bygga på när det gäller kommunikation med invånargruppen, och då i form av dessas *kännetecken om* och *attityd till* det aktuella utvecklingsområdet (det kring Råda Säteri), deras *intresse för medborgerligt deltagande* i det specifika projektet, samt *vanor* och *preferenser* gällande kanaler för kommuninformation och kommunikation med kommunen.

Dessa faktorer har vi i första hand velat mäta och kartlägga med syfte att få en bred och omfattande data över läget hos populationen. Vi har tidigare fastslagit att den kommunala projektgruppen inte har någon kunskap om den identifierade målgruppen med avseende på ovan nämnda faktorer. I detta skede är projektet därför betjänt av en grundare men vidare förståelse för målgruppen, snarare än av en djupare inblick i några få, utvalda individers förutsättningar. Detta för att kunna använda underlaget för planering av kommunikation och eventuell medborgardialog med gruppen som helhet. Det handlar om att mäta frekvens av förekomst av de indikatorer som vi väljer att operationalisera vår undersökning igenom. Därför har vi valt att använda oss av *kvantitativ* metod i form av en standardiserad frågeundersökning (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson & Wengnerud, 2012; Hjerm & Lindgren, 2010).

Kvantitet för deduktion

För att få förståelse för resultatet har vi inte bara velat samla in data utan även analysera datamängden och förhålla oss öppna inför eventuella mönster i skillnader och likheter respondenter eller grupper av respondenter emellan. Vi kommer utifrån de för vår studie valda teorierna att försöka tolka utfallet av undersökningen, förklara samband och dra slutsatser om vad resultatet säger om vår undersökningsgrupp. *Vi vill genom vår undersökning beskriva hur det ser ut samt försöka hitta förklaringar till varför det ser ut som det gör genom att testa våra genomgångna teorier på verkligheten.*

Givetvis skulle det kunna vara av intresse även för vår studie att komplettera en kvantitativ metod med kvalitativa djupdykningar, men med tanke på studiens tidsram så har vi valt att avgränsa oss till *en* metod. Vi anser baserat på ovan argumentation att den metod som vi valt bäst svarar mot studiens syfte – givet beskrivet läge och behov.

Hade vi kommit i kontakt med projektet i ett senare skede, exempelvis när en kommunikation mellan projekt och berörda invånare redan etablerats, så skulle kvalitativa intervjuer med individer ur gruppen ha kunnat ge möjlighet att tolka och få en djupare förståelse för hur dessa upplevt situationen, sin roll och hur de sett på en fortsatt dialog (Bryman, 2013).

Vid vårt val av kvantitativ metod har vi varit medvetna om vilken typ av resultat vi kunnat förvänta oss få fram och vilka begränsningar som följer med metoden, men även vilka möjligheter som ryms inom metoden när det gäller att skapa sig en så god bild som möjligt av undersökningsobjektet. Hur vi tagit oss an dessa förutsättningar återkommer vi till löpande under nedan beskrivning av undersökningens genomförande.

Urval

Den population som vi valt för vår studie sammanfaller med den avgränsade grupp människor som utgör (de myndiga) invånarna i bostadsområdet Säteriet i Mölnlycke, Härryda Kommun. Området omfattar ett specifikt antal bostadshus om totalt 750 hushåll, på ett geografiskt överskådligt område. För att få en uppdaterad urvalsram av populationen tog vi kontakt med Härryda Kommun, vilka översände senaste statistiken över området från SCB (SCB, 2011; SCB, 2012). Underlaget använde vi dels för att skapa oss en bild av populationen men även för att senare jämföra vår faktiska respondentgrupp med.

Givet vår metod och tillgången på en tydlig och uppdaterad urvalsram, så skulle vi utifrån konstens alla regler kunna ha gjort antingen ett totalurval eller ett slumpmässigt urval “i strikt mening”, då dessa är de urvalsmetoder som ger bäst representativitet (Esaiasson m.fl., 2012; Ekström & Larsson, 2009). Dock gjorde tidsramen och de ekonomiska förutsättningarna för vår studie att vi – med tanke på vårt mål att nå en stor grupp människor – valde bort dessa metoder. Istället valde vi att prioritera en hög svarsfrekvens inom den givna tidsramen, vilket vi menar oss ha fått genom att själva dela ut och samla in enkäterna till icke på förhand utvalda invånare på plats i deras bostadsområde. Vi kommer nedan att påvisa hur vi under vägens gång gjort val och tagit beslut för att minimera undersökningens systematiska fel och samtidigt öka både antalet respondenter och bredden hos gruppen svaranden. Ett stort urval - även om detta inte är slumpmässigt - är bättre än ett litet, när det gäller att dra slutsatser av en undersökning (Bryman, 2013; Esaiasson m.fl., 2012).

Genom att i vår analys abstrahera våra resultat med hjälp av valda teorier, så kommer vi också försöka att lyfta fram allmängiltiga aspekter på resultatet. Dessa kan då ge en indikation på hur det förhåller sig hos övriga fall i populationen (Esaiasson m.fl., 2012). Vi vill således mena att det resultat vi fått fram svarar väl mot vår intressent Härryda Kommuns behov samt mot vår studies syfte och frågeställningar.

Datainsamlingsmetod

För vår frågeundersökning valde vi alltså att använda oss av enkäter framför intervjuer. Vårt mål har varit att täcka en stor mängd svarspersoner ur vår population. Detta görs mer tids- och kostnadseffektivt genom en enkätundersökning än genom intervjuer (Esaiasson m.fl., 2012). Vår bedömning var också att datainsamlingen skulle bli mer effektiv och framför allt generera en högre svarsfrekvens, genom att vi personligen delade ut och samlade in enkäterna på plats i bostadsområdet istället för att distribuera och samla in dem på annat sätt. Tack vare att populationen för vår undersökning lever inom ett geografiskt avgränsat område samt att vi som forskare befinner oss geografiskt nära våra undersökningsspersoner, så fann vi att förutsättningarna var goda för att genomföra vår studie på detta sätt.

Under flera dagar, vid olika tider och på olika platser, har vi således varit på plats i det aktuella bostadsområdet och "fångat upp" invånare som fått svara på vår enkät. Detta tillvägagångssätt medförde i vår mening flera olika fördelar: Vi kunde presentera vår studie personligen; vi hade kontroll över svarssituationen; vi kunde hjälpa till att förklara och förtydliga frågor och även översätta vid behov. Statistik visar att personer med utländsk härkomst i mindre utsträckning svarar på surveyundersökningar än personer med svensk härkomst (Ekström m.fl., 2009). Detta är något vi inte alls upplevde under vår undersökning - snarare tvärtom. Intresset framstod mer påtagligt hos dem med för oss uppenbar utländsk härkomst. De av utländsk härkomst som valde att inte svara uppgav som främsta anledning – och påvisade även ofta – reella språksvårigheter. Några kunde vi dock som sagt hjälpa själva tack vare vår insamlingsmetod. Det personliga mötet med respondenterna kan dessutom öka svarsfrekvensen genom att det blir svårare för dem att avslå vår förfrågan än om enkäten bara hade landat på dörrmattan (Esaiasson m.fl., 2012).

Mer om genomförandet av undersökningen nedan.

Operationalisering

Teori och abstraktionsnivå

Den studie vi genomfört är av deduktiv karaktär, det vill säga teoriprovande i den mening dels att operationalisering av undersökningen bygger på de valda teorierna, dels att analysen av resultatet sker genom desamma. Vi är medvetna om risken med att på förhand snäva in undersökningen till en förutbestämd förklaringsmodell - men vi kommer försöka minimera risken genom att under resans gång förhålla oss öppna inför de eventuella förklaringar som på induktiv väg gör sig påminda. Visar det sig att vårt resultat *inte* kan förklaras genom våra valda teorier, kommer vi redogöra för detta.

En första aspekt för oss att ta hänsyn till när vi från första början beslutade oss för ämnet för vår studie, var abstraktionsnivån på våra valda teorier. En hög abstraktionsnivå - till exempel hos begrepp som "demokrati" och "motivation" - ger en mer problematisk översättning till operationella indikatorer, vilket gör att undersökningen blir lättare att kritisera. En knäckfråga att ta ställning till är åt vilket håll man vill att vågskålen skall tippa - åt den sida där problemet

med operationell validitet är litet men därmed också undersökningen kanske mindre spännande, eller åt den där operationaliseringen är svårare men spänningen också är högre (Esaiasson m.fl., 2012). Vi valde det sistnämnda.

Operationella indikatorer

För att översätta vår frågeställning till en genomförbar enkätstudie, har vi använt oss av ett flertal sätt att skapa våra operationella indikatorer. De mindre komplexa begreppen i frågeställningen gick att översätta ganska direkt till ett antal variabler av relativt konkret karaktär, vilka vi trodde och hoppades på att respondenterna skulle ha lätt att förstå och kunna besvara. Se Bilaga 1 för slutgiltig enkät.

Vår första och vår tredje fråga i frågeställningen, rymmer begrepp som är mer abstrakta och på det sättet svårare för respondenterna att förstå och ta ställning till. När mätningen riskerar att få olika utslag beroende av om respondenterna har en teoretisk förståelse eller ej, så sätter man validiteten på spel. Genom att ringa in det begrepp man vill mäta genom flera olika aspekter på det, så förbättrar man validiteten. För att kunna mäta invånarnas intresse för medborgerligt deltagande valde vi således dels att ta med frågan “rakt av” om huruvida de vill vara med och utveckla det för studien aktuella projektet, dels att bryta ned frågan i variabler som motsvarar sådana faktorer som enligt Verba med fleras modell för medborgerligt deltagande har inverkan på människors verkliga benägenhet till deltagande (Hjerm m.fl., 2010).

Vi har även skapat ett additivt index för den första frågans begrepp *attityd*, genom att kvantifiera summan av fyra variabler som vi menar mäter detta begrepp. Fördelen med detta är att ett index bättre mäter det man vill mäta, än vid användning av *en* relativt komplex variabel. Det är dock viktigt att de i indexet ingående variablerna mäter samma sak. Detta kan undersökas genom sambandsanalyser variablerna emellan. Visar variablerna på en positiv samvariation – vilket våra gjorde – så är det också mer säkert att de mäter samma sak (Hjerm m.fl., 2010). För att kunna fastställa huruvida ett samband är av positiv eller negativ karaktär krävs det att variablerna befinner sig på minst ordinalskalenivå, vilket våra valda variabler gör (Esaiasson m.fl., 2012).

Tillämpning av modell

Delar av vår frågeställning har vi valt att operationalisera genom modellen för medborgerligt deltagande. Vi har då utformat enkätfrågor efter inspiration av den frågeundersökning som modellen är baserad på (Verba m.fl., 1995). Då denna utfördes i en annan kontext och var av långt mer omfattande och djupgående karaktär än vår, har vi fått välja ut och anpassa variabler och enkätfrågor ur den till vår studie. Exempelvis har vi som tidigare nämnt inte på samma sätt som de lagt fokus på pengar eller inkomst i konkret bemärkelse, då vi i Sverige inte tillämpar individuella pengadonationer till politiska kampanjer på samma sätt som i USA. Vi har istället försökt att ringa in denna faktor genom frågor kring utbildning och sysselsättning, vilka i sig också ingår i modellens resursbegrepp.

En annan aspekt som skiljer sig mellan nationerna är kyrkans och religionens betydelse i samhället. Frågor kring religiös tillhörighet och församlingsengagemang har vi helt avstått ifrån att ställa. Frågorna behövde ju dels vara relevanta för vår studie men även upplevas så för våra

respondenter. Både frågor om pengar och om religion kan ju även uppfattas som känsliga, vilket kan skrämja bort vissa respondenter (Jan Strid, universitetslektor. Föreläsning, 26 februari 2013).

Enkätens utformning

När det gäller variabelvärdena i vår enkät så har vi valt att tillämpa en blandning mellan nominalskala och ordinalskala. Vi har med vår undersökning dels ämnat särskilja och jämföra variationer i variabelvärden hos de undersökta enheterna, men ibland även storleksordna variabelvärden när frågans karaktär lämpat sig för det (Hjerm m.fl., 2010).

Ur pedagogisk synvinkel valde vi att lägga de kanske mest lättförstådda men även intresseväckande och relevanta frågorna först. De något klurigare och möjligtvis mer närgångna frågorna lade vi därefter, för att sedan avsluta med den typ av frågor som vi förmodar att folk är mer vana att svara på - de rent demografiska frågorna. För en komplett bild av vår enkät, se Bilaga 1.

Pilotundersökning

Så kom vi då till den punkt där vi kände oss nöjda med enkäten, men vi insåg att det kunde vara en god idé att låta någon utomstående få fylla i enkäten på prov. Detta steg kan ses som ett sätt att försöka säkerställa att våra frågor fungerade som vi tänkt oss - för att undersökningen i sin helhet skulle bli bra. Fördelen med en pilotstudie är att man i detta steg kan bli uppmärksam på om det finns frågor som respondenten verkade ha svårt att förstå eller rentutav hoppar över. Genom analys av vad det beror på – exempelvis oklara formuleringar, otillräckliga instruktioner eller olämplig placering av frågan i enkäten – så kan bristerna åtgärdas innan skarpt genomförande. På så vis minimeras bortfallet och man undviker skevhet i utfallet (Bryman, 2013).

Vår pilot gjorde att vi kom fram till en klarare och mer pedagogisk struktur av enkäten, med förklarande rubriker inför vart nytt ämnesområde. Det gjorde också att vi omformulerade några av frågorna och reviderade ett par av svarsalternativen.

Genomförande

Våra dagar i bostadsområdet i korthet

Som vi nämnt ovan i avsnittet Datainsamlingsmetod, genomförde vi vår enkätundersökning personligen under ett antal dagar i det berörda bostadsområdet. Inför detta hade vi kontaktat hyresvärderna Förbo, för inhämtning av betydelsefull information. Genom dessa hade vi fått tips på strategiska platser i området där det är mycket folk i rörelse. Vi hade även fått upplysning om att där inte fanns någon systematisk uppdelning av folk i området (exempelvis genom seniorboende, stödlägenheter eller dylikt). Under våra två första dagar kom vi så att placera ut oss på de strategiska platser vi fått rekommenderade. Genom informationstavlor tydliggjorde vi vilka vi var, vad syftet med undersökningen var och att medverkan var frivillig (för att läsa

infobladen i sin helhet, se Bilaga 2 och 3). Vi bjöd även på kaffe och kakor. För att kunna ta kontakt med individer som inte rörde sig över de centrala platserna, turades vi om att inte bara stå stationerade utan att även cirkulera i området. Tidvis var det väldigt lugnt i området och metoden tog ganska mycket tid i anspråk, men vi anser ändå att de många tidigare nämnda positiva effekter som metoden medförde, vägde tyngre än nackdelarna.

Vi fick även en god kontaktperson i området, nämligen butiksinnehavaren i områdets livsmedelsbutik. Denne var behjälplig genom att han tog emot ifyllda enkäter i sin butik, vilka vi sedan kunde hämta upp. Detta gjorde att även de som hade knappt med tid när vi träffade dem, kunde ta med sig en enkät hem och fylla i den, för att sedan lämna in den i butiken. Butiksinnehavaren medverkade också spontant till vår undersökning genom att "bearbeta" en del av sina kunder, så att de hade en positiv inställning till att komma och besvara vår enkät på väg från butiken.

Byte av insamlingsmetod

Efter två vardagar i området tog vi även beslutet att besöka området på en lördag, för att försöka få möjlighet att träffa på svarspersoner som varit på arbete eller studier de vardagar vi genomfört undersökningen. Dock gjorde vädret att vi denna lördag efter en stund stationerade, fick ändra vår insamlingsmetod och söka upp respondenterna genom dörrknackning. Denna metod hade vi haft som plan B i vår planering och vi hade också genom Förbo försäkrat oss om att portarna till trappuppgångarna var öppna och tillgängliga för oss. Anledningen till att vi hade valt bort metoden som förstahandsval, grundar sig i vår kännedom om oviljan att släppa in någon okänd eller att ens bli störd i sitt hem (Esaiasson m.fl., 2012). Alternativet till dörrknackning i det dåliga vädret skulle ha varit att dela ut enkäterna i postfacken. Med vår kunskap om svarsfrekvensen vid denna insamlingsmetod, bedömde vi så att dörrknackningen ändå innebar fler fördelar och vi kom därför att fortsätta vår undersökning på det sättet.

Vi märkte av oviljan att bli störd i sitt hem i viss mån. Vid ett antal tillfällen var det tydligt att någon var hemma och hängde på säkerhetslåset vid anblicken av oss genom kikhålet. Vilka personer som på så sätt aktivt avstått från att delta kan vi därför inte redogöra för. Det främsta intrycket vi fick, var dock att fler än vi hade förväntat oss faktiskt var villiga att fylla i enkäten även vid dörrknackning. Vi gav så metoden ytterligare en dag i anspråk, på en vardag eftermiddag och kväll, för att fånga in en än större mängd svarspersoner ur populationen. Värt att nämna är att vi för dörrknackningen tog oss an bostäderna som geografiskt låg längst bort från de områden där vi tidigare stått och delat ut enkäter. Detta för att försöka säkerställa att vi fångade in så många och så spridda personer i området som möjligt.

Efter fyra dagar med två insamlingsmetoder i området hade vi så fått ihop drygt 100 ifyllda enkäter. Vi bedömde då, att vi med en respondentgrupp omfattande nästan tio procent av vår population, kunde och behövde gå vidare till analys av vårt empiriska material.

Tankar i efterhand - en kritisk reflektion

Trots noggrann operationalisering, pilot och andra försök till att göra en enkät som var lätt att läsa och ta till sig för respondenterna, så upptäckte vi efter hand att det förekom små detaljer som kunde ha justerats lite till för att öka tillförlitligheten i vår mätning. Ett par av frågorna hade exempelvis mått bra av att omformuleras och tilldelas andra svarsalternativ. Det viktigaste exemplet är enkätens fråga om delaktighet i utvecklingsprojektet, vilken är formulerad som en ja-/nej-fråga. Vi tror bland annat att denna kunde ha fått ett mer positivt utfall om den hade gjorts om till en variabel på ordinalskalenivå.

Vi ser det här som en lärdom att kanske inte bara ta ett steg tillbaka, utan snarare två, när man granskar sin enkät. Trots att vi hade genomfört pilotundersökningar med tre respondenter – vilka givit oss konstruktiv kritik som ledde till viss omarbetning av frågorna – så blev det alltså under undersökningens gång tydligt att några delar var vagt eller ogynnsamt formulerade ur tillförlitlighetssynvinkel. Om vi hade gjort fler pilotundersökningar innan det var dags att starta insamlingen, skulle vi kanske ännu bättre ha kunnat minimera bristerna och visst uteblivet underlag.

När det var dags att sammanställa och koda materialet visade sig vårt tillvägagångssätt och vår insamlingsmetod föra med sig en viss diskrepans mellan urvalsram och slutligt urval/respondentgrupp. Vi hade exempelvis nått fler kvinnor än män, jämfört med hur fördelningen könen emellan såg ut i statistiken från SCB (2012). Likaså hade vi en underrepresentation av förvärvsarbetande.

Hur vi förhåller oss till dessa våra kritiska aspekter på vår metod och genomförande, kommer vi vidare att diskutera i analysdelen.

Databearbetning av resultat samt analys - så gick vi tillväga

Vår frågeundersökning baserar sig på likvärdiga och därmed jämförbara uppgifter om så pass många personer - 102 respondenter - att uppgifterna kan uttryckas och analyseras med siffror (Esaiasson m.fl., 2012). När vi så hade "stängt" vår enkätinsamling vid 102 respondenter, så var nästa steg att med hjälp av statistikprogrammet SPSS ta fram ett första kartläggande resultat. Genom SPSS kodade vi in våra empiriska data i programmets datamatrix, för att sedan i ett första steg i analysen kunna beräkna och få fram fördelningen av respektive variabel. Utifrån dessa frekvenser kunde vi sedan göra kvantitativa sambandsberäkningar genom främst bivariata analyser i programmet. Vi testade även samband genom multivariata analyser. När vår urvalsgrupp om drygt 100 personer delats upp över den mängd variabelvärden som uppstår vid en multivariat analys, kunde vi inte finna några tillräckligt tydliga samband eller sådan signifikans som krävs för att analysen ska vara relevant.

Användningen av SPSS har effektiviserat vår analys i dess första, rent statistiska del. De frekvenstabeller och sambandsanalyser vi började med att ta fram, gjorde att vi fick en god grund för att sedan kunna kartlägga och tolka läget utifrån valda teorier, och genom desamma försöka finna förklaringar till varför det såg ut som det gjorde hos vår respondentgrupp.

DEL 4

RESULTAT & ANALYS

I följande kapitel kommer vi att redovisa resultatet av vår undersökning, med en löpande analys av detsamma. Redovisningens struktur bygger på vår studies frågeställningar.

Resultatet redovisar vi i form av kartläggning och analys, utifrån de i teorikapitlet definierade begreppen och genomgångna teorierna kring medborgare, medborgardialog och demokrati.

Teoriprövningen ligger främst i att analysera delar av vårt empiriska material utifrån faktorerna *resurser, motivation* och *rekryterande nätverk* enligt modellen för medborgerligt deltagande (Verba, Schlozman & Brady, 1995). Detta för att undersöka vad modellen kan säga oss om respondenternas benägenhet till medborgerligt deltagande, samt om den kan förklara eller belägga undersökningens utfall gällande deras direkt uttryckta intresse för deltagande i utvecklingen av det aktuella kommunala projektet.

Vår respondentgrupp - vilka är de?

Hur ser respondentgruppen ut demografiskt, gentemot urvalsramen?

Tabell 4.1 Fördelning kvinnor/män i urvalsram respektive respondentgrupp (procent) samt totalt antal i urvalsram resp. respondentgrupp (personer)

	Urvalsram (19 år <) (SCB, 2012-12-31)	Respondentgrupp (18 år <) (Hallström/Winald, 2013-04-30)
Kvinnor (%)	51	58
Män (%)	49	42
Totalt (100 %)	1155	102

Tabell 4.2 Åldersfördelning i urvalsram respektive respondentgrupp (procent)

Urvalsram (19 år <) (SCB, 2012-12-31)		Respondentgrupp (18 år <) (Hallström/Winald, 2013-04-30)	
19-39 år	50	18-34 år	46
-	-	35-49 år	21
40-64 år	35	50-64 år	14
65 år <	15	65 år <	19
Totalt (100 %)	1155	Totalt (100 %)	102

Kommentar: Observera skillnad i ålderskategorisering, vilket försvårar en exakt jämförelse.

En skillnad mellan vår respondentgrupp och urvalsramen är att vi har nått fler kvinnor än män. Vi har också något fler i gruppen 65 år och uppåt. Gällande övriga åldersgrupper har vi svårare att fastställa differensen på grund av olikheter i åldersindelningen underlagen emellan.

När det gäller fördelning av utbildningsnivå så tror vi att valmöjligheten bland kategorier i vår undersökning ligger bakom den tydliga differensen mellan kategorierna Förgymnasial och Gymnasial, högst 2 år (tabell 4.3).

Tabell 4.3 Utbildning i urvalsram respektive respondentgrupp (procent)

Urvalsram (20-64 år) (SCB, 2011)		Respondentgrupp (18 år <) (Hallström/Winald, 2013-04-30)	
Förgymnasial	24	Förgymnasial	15
Gymnasial, högst 2 år	23	Gymnasial, högst 2 år	8
Gymnasial, mer än 2 år	28	Gymnasial, mer än 2 år	34
Eftergymnasial, mindre än 3 år	12	Eftergymnasial, mindre än 3 år	11
Eftergymnasial, minst 3 år	11	Eftergymnasial, minst 3 år	14
		Annan utb. (YH, folkhögskola etc.)	16
Uppgift saknas	2	Uppgift saknas	3
<i>Totalt (100 %)</i>	<i>958</i>	<i>Totalt (100 %)</i>	<i>102</i>

Kommentar: Observera skillnad i kategorisering underlagen emellan.

Tabell 4.4 Sysselsättning i urvalsram respektive respondentgrupp (procent)

Urvalsram (16 år <) (SCB, 2011)		Respondentgrupp (18 år <) (Hallström/Winald, 2013-04-30)	
Förvärvsarbetande	54	Förvärvsarbetande	45
Pensionär (65 +)	15	Pensionär	20
Förtidspensionär	10	Sjuk-/aktivitets- ersättning	8
Arbetssökande	3	Arbetssökande	7
-		Arbete i arbetsmarknads- politiska åtgärder	8
Student	9	Student	11
Övriga	9	Annat	1
<i>Totalt (100 %)</i>	<i>1196</i>	<i>Totalt (100 %)</i>	<i>102</i>

Kommentar: Observera skillnaderna i kategorisering. Skillnaden i kategorisering ligger bakom en procentenhets differens mellan andelen ålderspensionärer.

De mest markanta skillnaderna här är att vår respondentgrupp består av en något mindre andel förvärvsarbetsande i jämförelse med urvalsramen, medan vi således har större andelar av övriga grupper. Framst syns överrepresentation inom gruppen arbetsökande och pensionärer (SCB, 2012). Kategorierna *Förtidspension* och *Sjuk-/aktivitetsersättning* kan tänkas sammanfalla till viss del. Kategorierna *Övriga* respektive *Arbete i arbetsmarknadspolitiska åtgärder* tillsammans med *Annat*, syns även de med stor förmodan kunna inkludera likvärdiga respondenter (tabell 4.4).

Anledningen till att det ser ut såhär diskuteras i metodkapitlet. Konsekvenserna som det eventuellt får för resultatet av vår studie, diskuteras löpande genom detta kapitel resultatredovisning.

Kännedom och attityd

”Hur ser invånarnas kännedom om och attityd till området kring Råda Säteri ut?”

Huvudintressenten för vår studie - Härryda Kommun - har uttryckt ett intresse av att få reda på huruvida och hur väl invånarna i bostadsområdet Säteriet känner till området kring Råda Säteri herrgård, med dess park, trädgård och närliggande badplats och strövområden, samt vad de tycker om detta. Bostadsområdet är den tätbebyggelse som ligger allra närmast Råda Säteri, och invånarna i området är en huvudmålgrupp i kommunens satsning på att utveckla omgivningarna vid Råda Säteri (Härryda Kommuns ansökan till Jordbruksverket, 2012). För att en god grund skall finnas att bygga en medborgardialog på, krävs att frågan känns relevant och meningsfull för invånarna att engagera sig i (SKL, 2009).

Kännedom

Så gott som samtliga respondenter känner till Råda Säteri (95 procent) och lika många har besökt området någon gång. Knappt tre av fyra svarspersoner (73 procent) uppger att de nyttjar området ibland till ofta - bara var tionde svarsperson uppger att de sällan nyttjar området (figur 4.1).

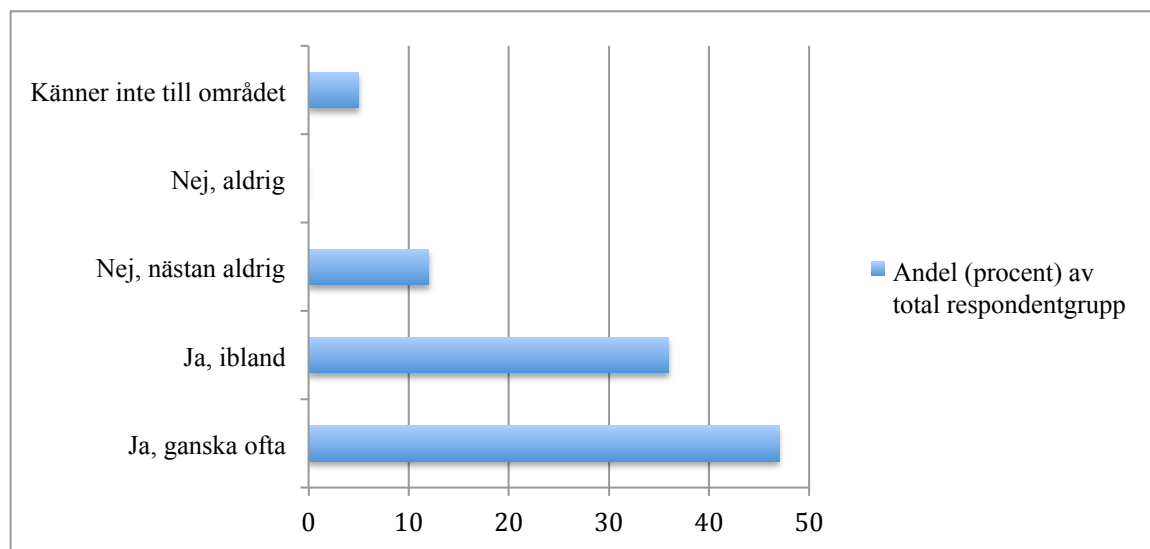
Vår äldsta åldersgrupp sticker ut som den grupp som nyttjar området mest frekvent. Tydligt är dock att en grundläggande kännedom om det aktuella området finns hos närmast samtliga respondenter och ett intresse av att nyttja området finns även det hos en majoritet av dem. Mot denna bakgrund ser den ovan nämnda grundläggande förutsättningen för delaktighet ut att vara väl uppfylld.

Attityd

I nästa steg sökte vi ta reda på vad våra respondenter tycker om området kring Råda Säteri – vilken attityd de har till frågan. Detta gjorde vi genom att mäta attityden i form av ett index, bestående av fyra olika operationella indikatorer eller variabler. Variablerna handlar om till vilken grad – från *inte alls* till *belt* – respondenterna trivs i området kring Råda Säteri, om de anser

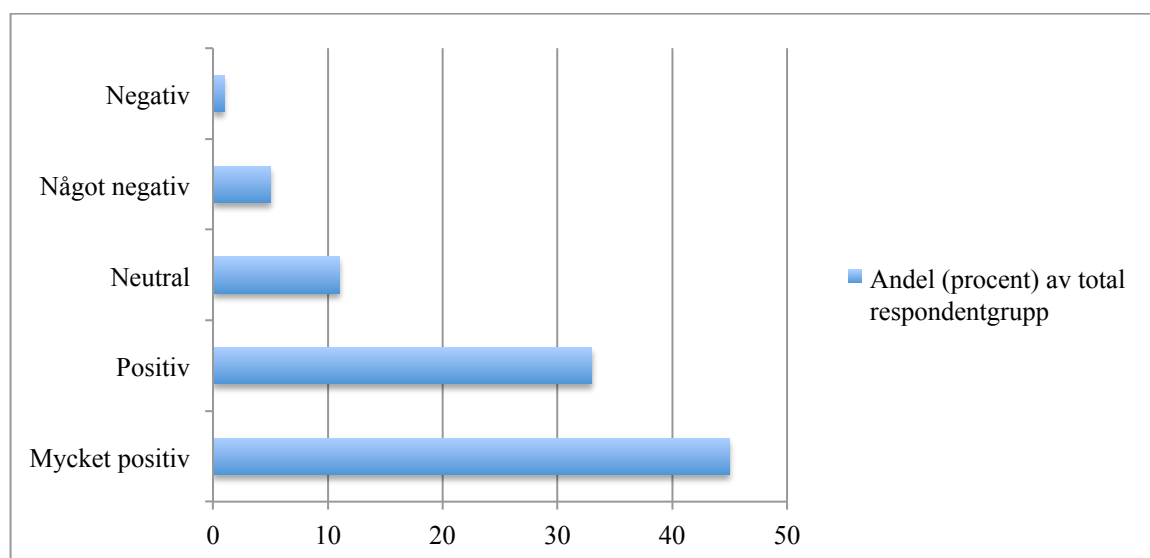
att det känns välkomnande, huruvida de tycker att området är till för alla samt om de anser att där finns mycket att se och göra (se Bilaga 1, sida 2-3.) De operationella indikatorerna i indexet samvarierar med klar signifikans, och tillsammans visar de att nästan fyra av fem respondenter (78 procent) har en (helt eller delvis) positiv attityd till området kring Råda Säteri (figur 4.2).

Figur 4.1 Andel svar (procent) per svarsalternativ för frågan ”Nyttjar du området kring Råda Säteri?”

Kommentar: De fem procent som här redovisats för alternativet ”Känner inte till området” motsvaras av den andel som avstått att svara på frågan, efter att ha uppmanats till detta vid negativt svar på den i enkäten föregående frågan ”Känner du till Råda Säteri?”. Alla som känner till området har således någon gång nyttjat det – svarsalternativet ”Nej, aldrig” har inte valts av någon respondent.

Figur 4.2 Attityd till området kring Råda Säteri. Andel svar per variabelvärde (procent)

Kommentar: Fem procent av svaren är uteblivna och motsvaras av den andel respondenter som avstått att svara på frågan, efter att ha uppmanats till detta vid negativt svar på enkätfrågan ”Känner du till Råda Säteri?”.

Ser vi till var variabel för sig, så fick frågan om trivsel allra mest positivt resultat: 86 procent uppger att de trivs i området vid Råda Säteri, varav 58 procent menar att det "stämmer helt".

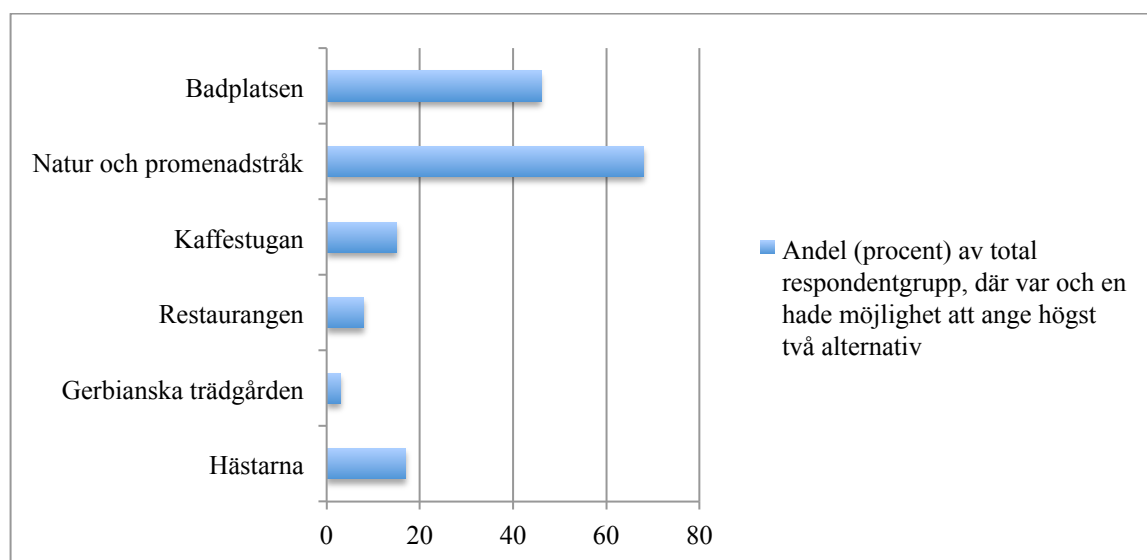
Graden av positiv attityd ser ungefär likvärdig ut hos våra tre övre ålderskategorier, där en övervägande majoritet hamnar inom "stämmer helt" på vår positiva attityd-skala. Den yngre gruppen har en jämn fördelning av respondenter inom "stämmer helt" och "stämmer delvis" - de är något mer tvekande i sin bedömning av området.

Vi försökte även ta reda på respondenternas uppfattning om huruvida området kring Råda Säteri behöver utvecklas. Denna fråga visade sig dock vara svårtolkad och laddad med associationer för många av respondenterna. Utöver det vi menade med frågan - nämligen att området helt enkelt har potential att bli mer attraktivt än vad det är idag - så kunde den av flera respondenter tolkas i meningen av att området behöver exploateras. Genom kommentarer från respondenterna fick vi reda på att en pågående exploatering för förtätning av respondenternas bostadsområde gjorde att en del av dem reagerade negativt på frågan och kopplade "utveckling" till något icke önskvärt. Det rent statistiska resultatet av denna fråga bedömer vi därför inte vara av värde för vår studie.

Uppskattade delar i området

Vad är det då som gör att så många nyttjar och trivs i området kring Råda Säteri? Vilka delar värderar de högst? Vi ställde den direkta frågan om vad respondenterna uppskattar mest med området och bad dem uppge högst två alternativ utifrån en given lista (se Bilaga 1, s.59).

Figur 4.3 Andel respondenter (procent) som uppgivit respektive svarsalternativ som ett utav två möjliga, på frågan "Vilka delar uppskattar du mest med området kring Råda Säteri?"

Kommentar: Sju procent av respondenterna har uteblivit från att svara på denna fråga. Fem av de procentenheterna motsvaras av den andel som avstått att svara på frågan, efter att ha uppmanats till detta vid negativt svar på enkätfrågan "Känner du till Råda Säteri?". Övriga två procent finner vi ingen förklaring till. Endast 40 procent av dem som svarat, har angivit två utav två möjliga alternativ. Övriga har angivit ett alternativ.

Allra mest uppskattning uttrycktes kring “badplats” och “natur och promenadstråk”. Majoriteten – 68 procent av dem som svarade – valde natur och promenadstråk som ett av två möjliga alternativ, och nästan hälften av respondenterna har kryssat för badplatsen. Det är alltså *området* snarare än säteriet eller gården i sig, som uppskattas av våra respondenter. Cirka en sjättedel av respondenterna har dock valt alternativet “kaffestugan” som en av de två delar som de uppskattar mest med området, och ungefär likvärdigt antal väljare har “hästarna” som attraktion fått.

I vår utformning av enkäten valde vi att inte ställa några frågor med svar utav rangordnande karaktär. Detta då det försvårar för respondenterna att ta ställning till frågan (Jan Strid, universitetslektor. Föreläsning, 26 februari 2013). Det skulle i denna fråga dock ha varit intressant att få reda på vilket alternativ som är det som respondenterna värderar högst. Utifrån det resultat vi nu fått fram så vet vi inte om de 17 procent som kryssat för hästarna som alternativ, faktiskt lockas till området *främst* tack vare hästarna, eller om hästarna är något man snarare passerar på vägen till badet.

Tydligt är det dock att varken restaurangen eller trädgården är några stora dragplåster till området för vår grupp respondenter. Då det antal som valt “Gerbianska trädgården” (namngiven efter dess trädgårdsmästare) som ett av två alternativ är så litet som 3 procent, kan vi heller inte utläsa några demografiska eller andra mönster kring vilka dessa respondenter är.

Sammanfattning – kännedom och attityd

Resultaten för frågeställningens *kännedom* och *attityd* visar att en absolut majoritet har god kännedom om området kring Råda Säteri: 95 procent av respondenterna känner till detsamma och lika många har besökt området. Knappt tre av fyra respondenter uppger att de nyttjar området ibland till ofta. Respondenterna har en övervägande positiv attityd till området, nästan fyra av fem svarspersoner uppger att de har en helt eller delvis positiv attityd. Resultatet tyder på att en grundläggande förutsättning finns för att involvera våra respondenter i en medborgardialog. Vi kan se att de delar som respondenterna uppskattar mest i området kring Råda Säteri är badplatsen och natur och promenadstråk. Att utläsa huruvida respondenterna anser att området behöver utvecklas, visade sig vara svårt genom de frågor vi ställt.

Kommunikationskanaler

”Hur ser invånarnas vanor och preferenser ut när det gäller informations- och kommunikationskanaler gentemot Härryda Kommun?”

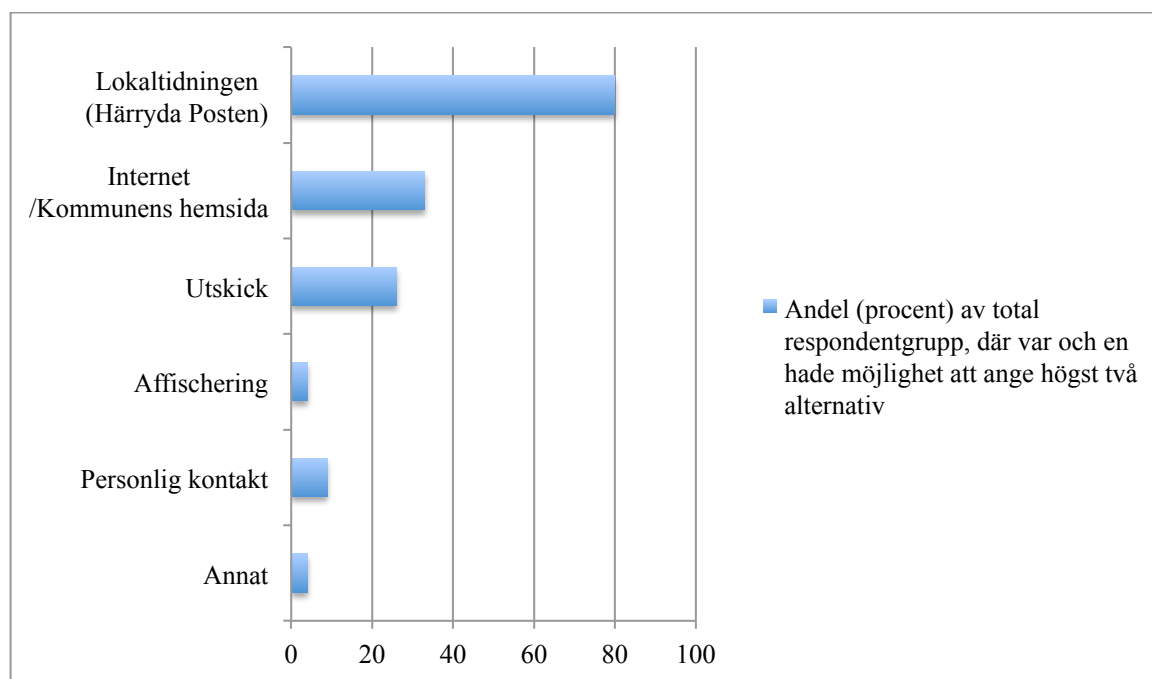
För att Härryda Kommun skall kunna utveckla former för kommunikation med den inringade målgruppen, är en grundläggande kännedom kring vilka informations- och kommunikationskanaler de boende använder av stor vikt för kommunens del. Framför allt handlar det enligt SKL om att försöka ta reda på vanor och preferenser hos de invånare som är svårast att nå, för att kunna uppsöka och få även dem engagerade (SKL, 2009).

Vi har utöver att undersöka *hur* respondenterna i första hand tar till sig information, även undersökt huruvida de anser sig ha *tillräckligt* med information. Det torde vara av stor vikt för kommunen att få en bild av hur invånarna uppfattar informationsläget, för att kunna bedöma huruvida man som kommun svarar mot invånarnas behov av information - något som skall tillgodoses genom öppenhet och transparens (Yeomans, 2009).

Kanaler för information från kommunen

Den absoluta majoriteten av respondenterna (80 procent) anger *lokaltidningen* Härryda Posten som en av de två kanaler igenom vilka de främst tar till sig information från kommunen. Andra viktiga kanaler för informationsinhämtning är *kommunens hemsida* (33 procent) och *utskick från kommunen* (26 procent) (figur 4.4).

Figur 4.4 Andel respondenter (procent) som uppgivit respektive svarsalternativ som ett utav två möjliga, på frågan "I vilken form tar du i första hand till dig information från din kommun?"

Kommentar: Minst ett svar har angivits utav den totala gruppen respondenter (102 personer). 57 procent av dessa har angivit två utav två möjliga alternativ.

Gällande frågan hur respondenterna skulle *föredra* att få information från kommunen, så stämmer siffrorna väl överens med ovan nämnda resultat över vilken kanal de använder idag.

Det är tydligt att vår oberoende variabel *ålder* har en inverkan på vilken kanal respondenterna föredrar att få information igenom (tabell 4.5).

Tabell 4.5 Föredragen kanal för kommunal information efter ålder (procent)

	18-34 år	35-49 år	50-64 år	65 år <	Totalt
I tidningen	34	32	79	72	46
Hemsidan	28	27	0	11	21
Mailutskick	25	23	21	17	23
Med posten	13	14	0	0	9
Annat sätt	0	4	0	0	1
Summa procent	100	100	100	100	100
Antal svarande	47	22	14	18	101

Kommentar: SPSS räknar bort en procents uteblivna svar i sambandet.

Som "Annat sätt" att försöka påverka, har respondenterna angivit "Arbetet" och "GP: lokalsidorna". Sambandsstyrkan är .268 och signifikansen 0,041 (Cramers V).

I de två äldre ålderskategorierna föredrar den absoluta majoriteten att få information genom *lokaltidningen* (79 procent respektive 72 procent). Jämför vi dessa siffror med de två yngre ålderskategorierna, så visar siffrorna på 34 procent respektive 32 procent. I de äldre ålderskategorierna är det alltså mer än dubbelt så höga procentsatser som har lokaltidningen som första val.

När det gäller de respondenter som föredrar kommunens *hemsida* för att ta till sig information, tyder siffrorna även här på ett tydligt samband med ålder. Här är det de främst de yngre ålderskategorierna som föredrar att få informationen till sig via Internet. Sammantaget är det dock lokaltidningen som är den samlade gruppen respondenters dominerande informationskanal och även förstahandsval gällande hur man skulle föredra att få till sig kommunal information.

Informationsbehov

Vi ställde även frågan huruvida respondenterna känner sig välinformerade om kommunala frågor. Här visar siffrorna på att 41 procent av de tillfrågade känner sig välinformerade medan 51 procent *inte* känner sig välinformerade. Av dessa 51 procent svarade hälften att de *inte har intresse* för mer information medan den andra hälften anser sig *behöva mer* information från kommunen. 8 procent av respondenterna hade "ingen åsikt" i frågan, vilket skulle kunna tyda på att frågan var svår att ta ställning till. Vi kan utifrån frågans formulering inte fastslå vad som ligger till grund för att en fjärdedel av respondenterna anser sig behöva mer information. Antingen kan anledningen vara kommunens sätt att informera - omvänt kan det även handla om hur väl respondenten ser till att hålla sig informerad.

Samband kan i vårt resultat påvisas mellan variabeln som mäter respondenternas känsla av att vara "välinformerad i kommunala frågor" och den enkätfråga som handlar om deras tro på att "det går att påverka i samhällsfrågor mellan valen". Utav de svars personer som angivit att de

känner sig välinformerade i kommunala frågor, angav åtta av tio att de tror att det går att påverka i samhällsfrågor. Bland de svarspersoner som inte känner sig välinformerade, var det sex av tio svarspersoner som tror att det går att påverka i samhällsfrågor (sambandsstyrkan .315 och signifikans 0,003 genom Cramers V). Vi kan dessvärre inte fastslå vilken variabel som påverkar vilken. En analys utifrån vår studies teoretiska perspektiv, är att de invånare som känner sig välinformerade får en större tilltro till sina möjligheter som medborgare. En annan analys är att de medborgare som tror att de kan påverka i samhällsfrågor därför är mer aktiva i sitt informationsinhämtande, varför de också är mer välinformerade. Trots att vi inte kan påvisa vilken variabel som påverkar den andra, kan vi ändå se ett tydligt samband variablerna emellan.

Kanal för aktivt sökande av information

En annan fråga vi ställde för att kartlägga vilka informations- och kommunikationskanaler de boende i det aktuella bostadsområdet använder sig av, handlade om hur de går tillväga när de själva skall *söka* information gällande kommunen.

Resultatet visade här att det främst är kommunens hemsida som gäller. Hela 68 procent av respondenterna söker information via densamma. Detta resultat går hand i hand med flera i teorikapitlet refererade studier, där Internets betydelse för information och kommunikation betonas (SOU 2001:1; Gilljam m.fl., 2003).

Använder man sig inte av kommunens hemsida så är det personlig kontakt med kommunen som flesta föredrar (20 procent).

Även i denna fråga kan vi se att ålder har ett starkt samband med val av informationskanal, framförallt i ålderskategoriernas extremer (tabell 4.6).

Tabell 4.6 Tillvägagångssätt/kanal för sökande av information gällande kommunen efter ålder (procent)

	18-34 år	35-49 år	50-64 år	65 år <	Totalt
Hemsidan	81	77	79	16	68
Personlig kontakt med kommunen	11	18	7	53	20
Broschyrer etc.	2	0	7	16	5
Vänder mig till bekanta	6	3	0	10	4
Vet ej	0	5	7	0	2
Annat	0	0	0	5	1
Summa	100	100	100	100	100
<i>Antal svarande</i>	<i>47</i>	<i>22</i>	<i>14</i>	<i>19</i>	<i>102</i>

Kommentar: Trots en utebliven respondent anger SPSS 100 procents svarsfrekvens. Sambandsstyrka .366 och signifikans 0,000 (Cramers V)

Fyra av fem (81 procent) respondenter i åldern 18-34 år använder kommunens hemsida när de själva skall söka information. I åldersgruppen 65 år och uppåt är det endast 16 procent. Siffrorna i vår mätning visar på ett liknande samband med siffrorna som SCB presenterar i sin statistik från 2012 (SCB, 2012 *Privatpersoners användning av datorer och Internet 2012*).

Siffrorna är sedan motsatta vid fokus på vilka respondenter som föredrar personlig kontakt med kommunen: 53 procent i kategorin 65 år och uppåt, mot 11 procent i den yngsta ålderskategorin.

Vi vill här redogöra för att enkätfrågan rörande kanal för informationssökning gav möjlighet för svarspersonerna att fylla i högst två alternativ. Ovan presenterade siffror baserar sig på resultatet för ett alternativ per respondent, nämligen det alternativ som låg först i enkäten (se Bilaga 1, sidan 58). I vår utformning av frågan ville vi möjliggöra för svarspersonerna att ange två alternativ. Endast en femtedel av dem gjorde det (100 procent svarade minst ett alternativ), och resultatet för dessa ändrar inte på sambandets riktning, även om det i viss mån försvagar sambandsstyrkan med ålder för alternativet *personlig kontakt*.

Resultatet visar dock tydligt på att Internet är den kanal som allra flest i vår respondentgrupp föredrar att använda sig av när de själva skall söka information gällande kommunen, trots vår överrepresentation av äldre. Men med tanke på skillnaderna åldersgrupperna emellan, så bekräftar vårt resultat tidigare studier som visar att en alltför stor tilltro till Internet som kommunikationskanal kan innebära att man systematiskt förbiser vissa invånare (Åkerström, 2010).

Sammanfattning - kommunikationskanaler

Resultat gällande *kanalpreferenser* visar att lokaltidningen Härryda Posten som informationskanal har en stark ställning hos våra respondenter. Fyra av fem respondenter har angivit lokaltidningen som ett av två alternativ, genom vilka de främst tar del av information från kommunen. Andra alternativ som hamnat högt upp är kommunens hemsida samt utskick från kommunen. Vilka kanaler respondenterna skulle föredra att få kommunal information igenom stämmer väl överens med vilka kanaler som redan används.

Resultaten visar också att vilka kanalpreferenser respondenterna har, till stor del är beroende på respondentens ålder. Unga tenderar i högre grad att använda sig av kommunens hemsida, både för att ta del av allmän information samt för att själva söka information gällande specifika frågor rörande kommunen. De äldre föredrar att få kommunal information genom lokaltidningen och om de själva skall söka information väljer majoriteten av gruppen personlig kontakt med kommunen. Slutligen visar resultatet för frågeställning två att dryga hälften av respondenterna *inte* anser sig vara välinformerade om kommunala frågor. I denna grupp uppger hälften att de inte har något intresse för mer information medan den andra hälften anser sig behöva mer information.

Intresse för medborgerligt deltagande

”Hur ser invånarnas intresse för medborgerligt deltagande ut, gällande utvecklingen av området kring Råda Säteri?”

Förutsättningarna utifrån teoretiska grunder

Nedan följer en resultatredovisning och analys av förutsättningarna för medborgerligt deltagande hos våra respondenter, tolkat utifrån vår valda teoretiska modell för detsamma (Verba m.fl., 1995) samt utifrån de i teorikapitlet definierade drivkrafterna hos den invånare som väljer att agera som medborgare med Strömbäcks (2008) definition, liksom utifrån de förutsättningar för medborgardialog som betonas av SKL (2009).

Kunskap som grund

Så gott som samtliga svarspersoner (95 procent) i undersökningen känner som nämnts till Råda Säteri och av dessa har alla *någon* gång besökt området. Fyra av fem svarspersoner har angett att de nyttjar området ofta till ibland. Lika stor andel av respondenterna har en positiv attityd till området. Vi kan alltså utläsa att en grundläggande kännedom finns hos respondenterna, majoriteten nyttjar och har dessutom en positiv attityd till området. En grundläggande förutsättning för att medborgare skall vilja delta, är att frågan handlar om något som ligger dem nära och intresserar dem (Svensson, 2008; SKL, 2009).

Moraliska medborgare

En teoretisk modell som också kan ge en indikation på benägenhet till deltagande hos våra respondenter är Strömbäcks modell för invånaren som *medborgare* respektive *kund*. Det som driver en invånare att agera som medborgare är ett samhällsengagemang som ligger utanför privata intressen. Det tar sig uttryck i nyttjandet av samhällets möjligheter att göra sin röst hörd, istället för att som ”kund” avstå. Att utnyttja sin rösträtt är ett uttryck för invånarens aktiva ställningstagande såsom medborgare ur juridiskt och moraliskt perspektiv. Det är ett sätt att tillämpa *voice* istället för *exit*, med Hirschmans terminologi - att agera som medborgare istället för kund (Strömbäck, 2009).

Resultatet av vår undersökning visar att 65 procent av de då röstberättigade svarspersonerna har uppgivit att de röstade i det senaste valet (2010) medan 31 procent inte gjorde det.

Fyra procent av respondenterna har hoppat över frågan, vilket vi tolkar som att frågan kan ha upplevts som känslig. Vi kan se att i den äldsta gruppen svarspersoner är valdeltagandet hela nio av tio. I den yngsta gruppen (18-34 år) är motsvarande förhållande sex av tio (sambandsstyrka .315 och signifikans 0,021 genom Cramers V). De äldre har alltså en större benägenhet att tillämpa *voice* istället för *exit* - att agera så som medborgare utifrån Strömbäcks definition.

Andra samband rörande benägenheten att rösta återkommer vi till nedan.

Resultat utifrån modellen för medborgerligt deltagande

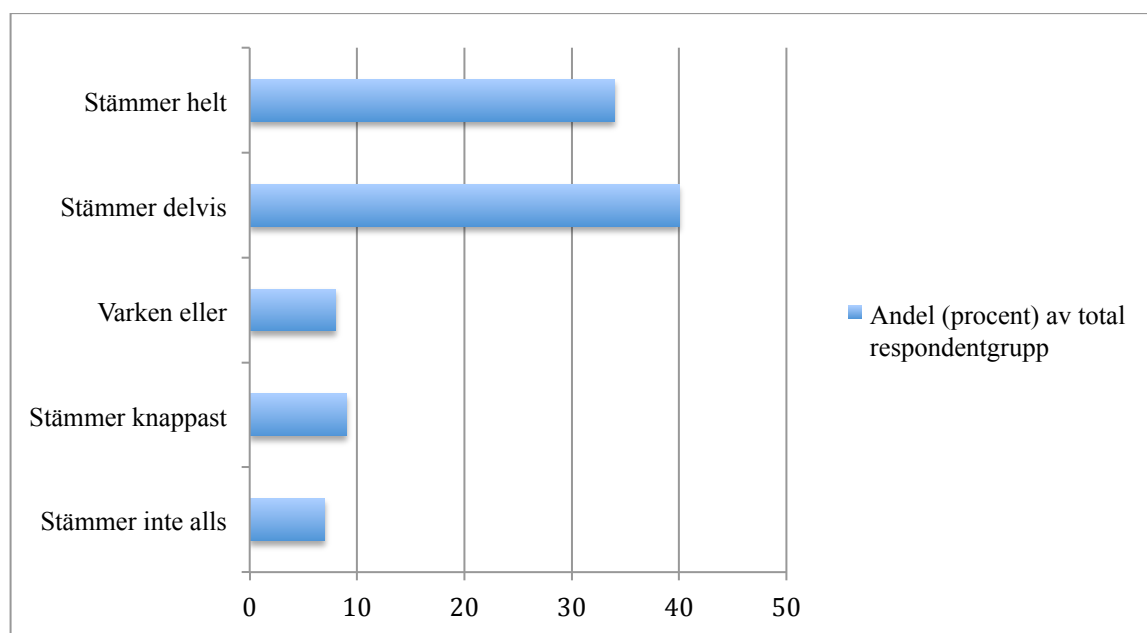
Resurser

Resursen *socioekonomisk status* - som vi valt att undersöka istället för modellens ursprungliga resurs *pengar* - har vi mätt genom variablerna utbildning och sysselsättning. Kombinationen hög utbildning och förvärvsarbete motsvarar den högsta socioekonomiska status som vi kan utläsa ur vårt material. När vi samkör variablerna sysselsättning och utbildning får vi så fram att en dryg tiondel av respondenterna är förvärvsarbetande med en högre utbildningsnivå än gymnasium. Denna grupp motsvarar alltså de som i teorin torde ha störst benägenhet till medborgerligt deltagande utifrån resursen socioekonomisk status.

Resurser i form av *tid* är något de allra flesta i vår respondentgrupp anser sig ha.

För att mäta resursen *tid* lät vi - på samma sätt som Verba med flera i deras studie - våra respondenter subjektivt bedöma i vilken mån de utöver arbete/studier, hushållssysslor och sömn, har tid över till annat (figur 4.5).

Figur 4.5 Andel svar (procent) per variabelvärde för variabeln ”Jag anser mig - utöver arbete/studier, hushållssysslor och sömn - ha tid över till annat.”

Kommentar: Två procent av respondenterna (totalt 102 personer) har uteblivit från att svara på denna fråga.

På detta sätt bedömde majoriteten (74 procent) att de helt eller delvis anser sig ha tid över, 16 procent kryssade helt eller delvis negativt, och 8 procent ”varken eller” (2 procent av svaren uteblev).

Enligt Verba med flera är resursen *tid* en betydande påverkansfaktor för medborgerligt deltagande (1995). Resursen är också en utjämnande faktor utifrån demokrativärdet jämlikhet,

då tillgången på *tid* enligt modellen inte visar något tydligt positivt samband med socioekonomisk status. Denna relativt jämna fördelning av resursen *tid* över olika grupperingar, återfinns också vi i vårt empiriska material. Hos våra respondenter syns en tendens till att pensionärer och arbetssökande i större utsträckning än andra anser att de har tid över, genom den andel som svarat "stämmer helt" på vår fråga i dessa grupper. Grupperna pensionärer och arbetssökande är överrepresenterade i vår respondentgrupp gentemot fördelningen i den totala populationen. Detta bör beaktas för den positiva siffran för resursen *tid*. Ser vi till den totala andel som svarat positivt på frågan ("stämmer helt" samt "stämmer delvis") så är dock fördelningen relativt jämn mellan grupper med olika sysselsättning.

Ovan har vi redogjort för utbildning och sysselsättning såsom indikatorer för resursen socioekonomisk status. Dessa variabler kan även enligt modellen för medborgerligt deltagande säga någonting om respondenternas färdigheter (*civic skills*) - exempelvis organisatoriska, verbala och skriftliga sådana. Dessa utvecklas bland annat genom just utbildning och arbete - ju högre utbildning och ju mer utbildningskrävande arbete, desto bättre förutsättningar. Vi har tidigare i kapitlet redovisat att mer än hälften av våra respondenter (64 procent) har en sysselsättning antingen som förvärvsarbetande, studerande eller inom ett arbetsmarknadspolitiskt program, vilka alltså är sysselsättningar där invånaren per Verba med fleras definition utvecklar sina färdigheter. De flesta av respondenterna har gymnasial utbildningsnivå (42 procent). Drygt en fjärdedel av respondenterna har en utbildning på högskolenivå.

Vidare är en viktig grogrund för resursen färdigheter engagemang i olika former av ideella organisationer. Av våra respondenter uppger 25 procent att de är betalade eller aktiva medlemmar i en ideell organisation, vilket alltså enligt modellen ger dessa ett försprång när det gäller utveckling av färdigheter som underlättar och effektiviserar ett aktivt deltagande i samhället (Verba m.fl., 1995).

Ett annat sätt att mäta resursen färdigheter är genom att kartlägga respondenternas språkliga resurser. Här visar resultatet på att så gott som samtliga respondenter utan några svårigheter både samtalar och skriver på svenska. Något fler svarande anser sig ha *vissa* problem med att skriva på svenska i jämförelse med att samtala på svenska. Dock kan det här vara på sin plats att redogöra för att flera av de boende i området som av oss blev tillfrågade att svara på enkäten, tackade nej på grund av språkliga brister. Hur många eller hur stor andel dessa var är inte något vi kan presentera i siffror, men vi anser det ändå vara relevant att redogöra för detta faktum. Samma personer har ju förmodligen således även svårt att ta till sig information och än mer involvera sig i en dialog med kommunen.

Motivation

Nästa viktiga faktor är *motivation* - att *vilja* delta. Resurser och motivation är enligt modellen för medborgerligt deltagande kompletterande påverkansfaktorer på människors benägenhet att ta aktiv del i samhällsfrågor (Verba m.fl., 1995). Faktorn motivation handlar om ett intresse för politik och samhälle, viljan att engagera sig och försöka påverka, samt känslan av att faktiskt kunna åstadkomma resultat genom sitt engagemang.

Vi har genom en direkt ställd enkätfråga undersökt till vilken grad våra respondenter känner sig engagerade i sitt närområde och närsamhälle. De flesta bedömer sin nivå av engagemang till en nivå centrerad till mitten på skalan från positiv till negativ. Fler känner sig dock mer engagerande än icke engagerade. Engagemanget är till synes störst i den äldsta åldersgruppen, där 72 procent känner sig engagerade gentemot 35 procent i den yngsta åldersgruppen.

De flesta (68 procent) av våra svarspersoner tror också att deras engagemang (helt eller delvis) kan leda till resultat - de tror alltså att det finns en reell påverkansmöjlighet i samhällsfrågor mellan valen.

Har respondenterna så gjort något aktivt av sitt engagemang och sin tro på möjligheten att påverka? Genom att ställa frågan "Har du någon gång under de senaste två åren försökt att påverka i någon samhällsfråga (mellan valen) och i så fall hur?", ville vi kontrollera om det fanns något samband mellan Verba med fleras förklaringsfaktorer och att man faktiskt agerat. Resultatet visar - visserligen inom felmarginalen - att över hälften av våra svarspersoner under den senaste tvåårsperioden *har* försökt att påverka i någon samhällsfråga, resterande andel har inte gjort det. Sambandet mellan denna variabel och ovan nämnda "engagemang i närsamhället" är dock tydlig och signifikant (tabell 4.7).

Tabell 4.7 Andel respondenter som försökt att påverka i samhällsfrågor, efter grad av engagemang i närområdet (procent)

<i>Har du någon gång under de senaste två åren försökt att påverka i någon samhällsfråga (utöver rösträtten) och i så fall hur?</i>	<i>Jag känner mig engagerad i mitt närområde och närsamhälle.</i>					
	Stämmer inte alls	Stämmer knappt	Varken eller	Stämmer delvis	Stämmer helt	Totalt
Ja, genom demonstration eller annan organiserad aktivitet	11	8	9	9	36	12
Ja, genom direktkontakt med berörd organisation	0	8	6	17	27	12
Ja, genom att skriva under en namninsamling	11	23	31	20	0	21
Ja, genom att försöka påverka familj, bekanta, grannar etc.	0	0	3	11	18	7
Annat sätt	0	0	0	11	0	4
Nej	78	62	50	31	18	44
Summa procent	100	100	100	100	100	100
<i>Antal svarande</i>	<i>9</i>	<i>13</i>	<i>32</i>	<i>35</i>	<i>11</i>	<i>100</i>

Kommentar: Sambandstyrkan är .294 och signifikansen 0,022 (Cramers V).

Exkluderade ur sambandet är två procents uteblivna svar, vilket skall tas i beaktande gällande sambandets styrka och signifikans.

Även här syns ett samband mellan *ålder* och indikerad motivation (genom påverkansförsök), där 89 procent av svarspersonerna i den äldre åldersgruppen har försökt påverka medan det i den yngre åldersgruppen är 43 procent som försökt påverka (sambandsstyrka .319 och signifikans 0,010 genom Cramers V). Dessa samband talar alltså för att det förekommer skillnader i sättet att agera i samhället, mellan åldersgruppernas extremer. Fler i den äldre gruppen respondenter skulle med Strömbäcks definition ses som medborgare medan fler av de yngre snarare skulle ses som kunder.

Ålder är den enda demografiska variabel som visat tydliga samband med de variabler som vi valt att mäta intresse för medborgerligt deltagande med. Kön och antal år i bostadsområdet ser vi inga samband med.

Ytterligare ett annat sätt att omsätta sin motivation i medborgerlig handling, är genom att utnyttja sin rösträtt. Denna typ av medborgerlig handling menar Verba med flera inte går att förutsäga utifrån de förklaringsfaktorer som modellen för medborgerligt deltagande inbegriper. Dock visar resultatet från vår undersökning på klara samband mellan ett par av våra indikatorer för modellens faktor *motivation* och huruvida respondenterna röstade i senaste valet. Vi ser en skillnad i benägenhet att rösta, mellan de respondenter som uppger sig vara medlemmar i en ideell organisation och de som inte är det (tabell 4.8).

Tabell 4.8 Andel respondenter som röstade i senaste valet (2010), efter medlemskap i ideell organisation (procent)

Röstade du i senaste kommunalvalet (2010)?	Är du medlem i någon annan organisation, t.ex. ideell förening, församling etc.?			
	Ja, aktiv medlem	Ja, betalande medlem	Nej	Total
Ja	100	87	54	64
Nej	0	13	46	36
Summa procent	100	100	100	100
<i>Antal svarande</i>	<i>10</i>	<i>15</i>	<i>70</i>	<i>95</i>

Kommentar: Sambandsstyrkan är .359 och signifikansen 0,003 (Cramers V). Exkluderade ur sambandsanalysen är hela sju procents uteblivna svar, sammantaget från bägge variabler. Anledningen till de uteblivna svaren diskuteras i uppsatsens löptext. Att detta givetvis får konsekvens för resultatet av sambandsanalysen skall tas i beaktande gällande sambandets styrka och signifikans.

Ett signifikant samband ser vi också mellan de som röstade i senaste valet och de respondenter som tror att det går att påverka i samhällsfrågor *mellan* valen. Av dem som röstade tror 76 procent att det går att påverka, mot 58 procent av dem som inte röstade (sambandsstyrka .368 och signifikans 0,010 genom Cramers V).

Dessa samband stödjer de normativa deltagardemokratiska teorier som framhålls i demokratiutredningens betänkande (SOU 2000:1), vilka betonar sambandet mellan medborgarnas delaktighet mellan valen och deras tilltro till det representativa styrelseskicket.

Rekryterande nätverk

Rekryterande nätverk är den tredje förklaringsfaktorn för medborgerligt deltagande och faktorn kan för en del bli den avgörande för huruvida medborgaren väljer ett aktivt deltagande eller inte (Verba m.fl., 1995).

Av våra respondenter är det en fjärdedel som är medlemmar i en ideell organisation, denna andel ingår således i ett socialt sammanhang som kan likställas med ett rekryterande nätverk. Som tidigare nämnts är det desto fler av våra svarspersoner som genom sin sysselsättning ingår i ett socialt sammanhang där rekrytering kan förekomma genom kollegor, studiekamrater eller andra (Verba m.fl., 1995).

Vidare försökte vi mäta om det fanns något samband mellan att svarspersonerna har tillgång till ett rekryterande nätverk och om de hade blivit inbjudna/uppmanade till att engagera sig i någon politisk fråga. Merparten av våra respondenter har *inte* blivit uppmanade till engagemang under det senaste året (65 procent) medan en dryg tredjedel har blivit uppmanade. Ett visst samband är synligt - bland de som är medlemmar i en ideell organisation har en större andel än hos ickemedlemmar, blivit uppmanade att engagera sig. Sambandet är dock inte signifikant.

Av de respondenter som har blivit uppmanade till engagemang, hade två av tre blivit det personligen genom en vän/bekant/aktivist. En dryg fjärdedel hade istället blivit uppmanade genom sociala medier eller per mail.

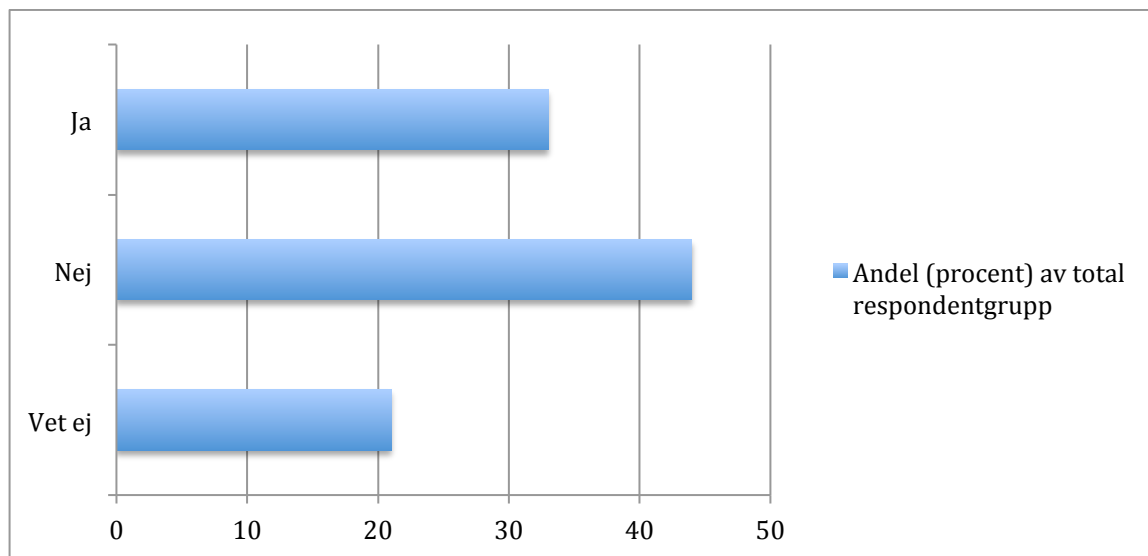
Uttryckt intresse för delaktighet i utveckling av området kring Råda Säteri

Nedan följer så en redovisning av det resultat som vi fått in genom våra direkt ställda enkätfrågor rörande invånarnas intresse för aktivt deltagande i utvecklingen av området kring Råda Säteri. Resultatet visar att 33 procent har svarat att de skulle vilja delta aktivt, 44 procent svarade nekande och 21 procent kryssade "vet ej" (2 procent har inte svarat på frågan) (figur 4.6).

Genom en följdfråga undersökte vi sedan på vilken *nivå* de skulle vilja vara delaktiga, utifrån SKL:s (2009) definition av delaktighetsnivåer. Av dem som svarade på frågan så ville största andelen - 44 procent av dem som svarat - vara delaktiga på en *konsulterande* nivå och 28 procent på *dialog*-nivå. Antalet som svarat på denna fråga var något fler än de som nyss uppgivit att de ville delta aktivt.

Vi frågade även huruvida de skulle vilja delta rent *praktiskt* i arbetet med aktiviteter i området kring Råda Säteri. Resultatet visar att hälften menar att de *inte* är intresserade: knappt en femtedel skulle vilja delta i det praktiska medan 28 procent i dagsläget inte vet om de skulle vilja delta eller inte.

Figur 4.6 Uttryckt intresse för delaktighet i utveckling av området kring Råda Säteri.
Andel respondenter (procent) per svarsalternativ för frågan ”Skulle du vilja vara delaktig i utveckling och planering av aktiviteter i området vid Råda Säteri?”

Kommentar: Två procents uteblivna svar gör att summan av ovan andelar inte blir hela 100 procent.

Att 21 respektive 28 procent av alla respondenter har kryssat i “vet ej”-alternativet på våra frågor om delaktighet skulle kunna härledas till teorin som säger att det är svårt att ta ställning till hypotetiska frågor (Jan Strid, universitetslektor. Föreläsning, 26 februari 2013). Respondenterna känner ju som tidigare redovisats väl till området - dock inte det aktuella utvecklingsprojektet i detsamma. Det kan således ha varit svårt för dem att ta snabb ställning i dessa frågor, varför ett “vet ej” eller möjligtvis även ett “nej” kan ha legat nära till hands för dem. Att fler än de som svarat “ja” till deltagande faktiskt ändå svarat på vår fråga gällande delaktighetsnivå (se Bilaga 1, s.59), skulle kunna tyda på att en graderad skala av svarsalternativ hade kunnat förändra bilden av respondenternas inställning till att delta i utveckling av aktiviteter i området.

Intresse och förklaringsfaktorer

Utifrån modellen för medborgerligt deltagande och det ovan redovisade övergripande resultatet av vår undersökning sett genom denna, har vi prövat om dess ingående förklaringsfaktorer har något samband - det vill säga kan förklara - det explicit uttryckta intresset för deltagande i planering och utveckling av aktiviteter i området kring Råda Säteri. Har uttryckligen intresserade invånare *resurser* i form av socioekonomisk status, tid och färdigheter (*civic skills*), *motivation* i form av engagemang och tro på det politiska systemet, och har de tillgång till ett *rekryterande nätverk*, i enlighet med modellen för medborgerligt deltagande?

Resursen *socioekonomisk status* syns *inte* kunna förklara det uttryckta intresset, utifrån modellen för medborgerligt deltagande (tabell 4.9).

Tabell 4.9 Uttryckt intresse för delaktighet i utvecklingen av området kring Råda Säteri, efter sysselsättning. Andel av respektive sysselsättningsgrupp som angivit *Ja*, *Nej* respektive *Vet ej* (procent)

Intresse för delaktighet	Sysselsättning							
	Förvärvs- arbetade	Pensionär	Arbete i arb.- markn.- åtgärd	Aktivitets- /sjuk- ersättn.	Studerar	Arbets- sökande	Annat	Totalt
Ja	18	52	38	86	46	14	0	34
Nej	49	43	37	14	36	72	1	45
Vet ej	33	5	25	0	18	14	0	21
Summa procent	100	100	100	100	100	100	100	100
<i>Antal svarande</i>	45	21	8	7	11	7	1	100

Kommentar: Sambandstyrkan är .348 och signifikansen 0,019 (Cramers V).

Exkluderade ur sambandsanalysen är två procents uteblivna svar, vilket skall tas i beaktande gällande sambandets styrka och signifikans.

Sambandet med den socioekonomiska indikatorn sysselsättning visar ett omvänt samband än vad modellen för medborgerligt deltagande menar skall vara fallet - det är snarare personer med mindre krävande sysselsättningar (pensionärer, folk med sjuk-/aktivitetsersättning) som svarat ja, än sådana med kvalificerade sysselsättningar såsom förvärvsarbete.

En korstabell med den andra socioekonomiska indikatorn - utbildning - visar i sig inte heller på något tydligt samband med respondenternas uttryckta intresse för deltagande.

Inte heller resursen *tid* visar något tydligt samband med det uttryckta intresset för deltagande och kan således inte i detta sammanhang ses som en förklaringsfaktor. Resursen ses i modellen som en betydande förutsättning för att kunna delta. I vår respondentgrupp syns det dock inte vara en avgörande faktor, då uttryckt intresse visats av respondenter från bägge ändar av skalan för tillgång på tid.

Resursen *färdigheter* visar sig vara svår att mäta med våra valda indikatorer för denna faktor, i just de grupper som uttryckt ett intresse för delaktighet. De indikatorer vi valt för resursen är sysselsättning, utbildning och medlemskap i ideell förening, i enlighet med Verba med fleras teori om att det är i dessa sammanhang som man utvecklar de färdigheter som främjar och effektiviserar ens samhällsengagemang (Verba m.fl., 1995). Inget förklarande samband syns som sagt med vare sig kvalifikation på sysselsättning eller utbildning - och så ej heller mellan intresse för delaktighet och variabeln "medlemskap i ideell organisation". Då vi inte ställt frågan vad berörda respondenter hade för sysselsättning innan de blev pensionärer eller fick sjuk-/aktivitetsersättning, så kan vi helt enkelt inte kontrollera resursen färdigheter mot visat intresse för deltagande för dessa grupper. Överlag i vår totala respondentgrupp är det dock bara en minoritet (11 procent) som har kombinationen hög utbildning och förvärvsarbete, vilken enligt

Verba med flera motsvarar den bästa förutsättningen för att utveckla sådana färdigheter som krävs. Mot denna bakgrund är det således mindre troligt att de respondenter som uttryckt ett intresse för delaktighet skulle ha markant mer resurser i form av färdigheter än övriga i respondentgruppen.

Motivation som förklaringsfaktor har vi för vår studie mätt bland annat genom variablerna nyttjandefrekvens av området kring Råda Säteri samt engagemang i närområdet och närsamhället. Positiva värden hos dessa variabler samvarierar tydligt med visat intresse för deltagande. Se exempel i (tabell 4.10).

Tabell 4.10 Uttryckt intresse för delaktighet i utvecklingen av området kring Råda Säteri, efter engagemang i närområdet och närsamhället. Andel respondenter per angiven grad av engagemang (procent)

<i>Intresse för delaktighet</i>	<i>Jag känner mig engagerad i mitt närområde och närsamhälle.</i>					<i>Total</i>
	Stämmer inte alls	Stämmer knappast	Varken eller	Stämmer delvis	Stämmer helt	
Ja	44	31	25	26	73	34
Nej	56	61	37	56	9	45
Vet ej	0	8	38	18	18	21
Summa procent	100	100	100	100	100	100
<i>Antal svarande</i>	9	13	32	34	11	99

Kommentar: Sambandstyrkan är .312 och signifikansen 0,013 (Cramers V). Exkluderade ur sambandsanalysen är tre procents uteblivna svar, vilket skall tas i beaktande gällande sambandets styrka och signifikans.

Ett svagt samband – dock utan signifikans – ser vi med en ytterligare indikator på *motivation*, nämligen variabeln som säger att respondenten “tror att det går att påverka i samhällsfrågor mellan valen”. *Motivation*, så som definierat i modellen för medborgerligt deltagande, syns således fungera som förklaringsfaktor för våra respondenters intresse för deltagande i utvecklingen av det aktuella området.

Rekryterande nätverk är också en förklaringsfaktor som vi kontrollerat sambanden med gentemot uttryckt intresse. De institutioner som enligt Verba med flera skall fungera som rekryterande nätverk är bland annat arbetsplatser, skolor och ideella organisationer. Analyser mellan tillgång till dessa och uttryckt intresse för deltagande visar dock inte på några samband. Däremot finner vi vid analys med kontrollvariabeln för *rekryterande nätverk* – huruvida respondenten “blivit personligt inbjuden eller uppmanad” att engagera sig – ett samband med intresset för deltagande (tabell 4.11).

Tabell 4.11 Uttryckt intresse för delaktighet i utvecklingen av området kring Råda Säteri, efter ”rekryterande nätverk”. Andel respondenter per oberoende variabelvärde (procent)

<i>Intresse för delaktighet</i>	<i>Har du blivit personligt inbjuden eller uppmanad att engagera dig i någon samhällsfråga det senaste året?</i>			
	Vet ej	Nej	Ja	Total
Ja	17	24	58	33
Nej	33	56	23	46
Vet ej	50	20	19	21
Summa procent	100	100	100	100
Antal svarande	6	66	26	98

Kommentar: Sambandstyrkan är .267 och signifikansen 0,007 (Cramers V).

Exkluderade ur sambandsanalysen är fyra procents uteblivna svar, vilket skall tas i beaktande gällande sambandets styrka och signifikans.

Med detta kan inte invånarnas uttrycka intresse tydligt förklaras genom faktorn *rekryterande nätverk* enligt modellen för medborgerligt deltagande. Däremot visar det konstaterade sambandet att de som redan uppmanats att engagera sig i andra frågor, har större intresse av att engagera sig även här.

Sammanfattning – intresse för medborgerligt deltagande

Resultatet för vår tredje och sista frågeställning ter sig något mer diffust och svårsammanställt än det för föregående två frågeställningar. Detta beror åtminstone delvis på abstraktionsnivån i den teoretiska modell som vi använt som utgångspunkt för både operationalisering av denna frågeställning samt för analys av resultatet för densamma.

De tydligaste resultat vi fått fram är att det finns en utbredd grund hos respondenterna för ett intresse i frågan om området kring Råda Säteri. Detta då en majoritet både har kunskap om, känner till, nyttjar och har en positiv attityd till området. Ett direkt uttryckt intresse för delaktighet i utvecklingen av området kring Råda Säteri visar en dryg tredjedel av respondenterna. En dryg femtedel har angivit ”vet ej”. Utifrån denna påvisade tveksamhet ställer vi oss frågan hur reliabelt resultatet av frågan är. Mer om detta i avslutande kapitel.

Vid teoriprövning mot det uttryckta intresset för delaktighet, fann vi tydligt stöd enbart för en av tre förklaringsfaktorer i modellen för medborgerligt deltagande, nämligen *motivation*. Med indikatorerna för denna faktor fann vi dock flera signifikanta samband. De respondenter som uttryckligen visat intresse för delaktighet, sammanfaller till stor del med de som även genom andra variabler visat på ett engagemang, intresse och tilltro till det politiska systemet. Ålder syns inte vara en signifikant påverkande faktor gentemot ett uttryckt intresse för delaktighet. Däremot är ålder, för respondentgruppen i stort, signifikant sammanhängande med de motivationsfaktorer som vi alltså ser som inverkan på det uttryckta intresset.

Analysen av det övergripande resultatet av vår undersökning visar på att utbredningen av de förklaringsfaktorer och förutsättningar för medborgerligt deltagande som återfinns dels i Verba med fleras modell (1995), dels hos Strömbäck (2009), är större hos de undersökta invånarna, än vad det explicit uttryckta intresset visar på.

DEL 5

SLUTSATSER & FÖRSLAG

I ovan resultat- och analyskapitel har vi redogjort för det faktiska resultatet av vår undersökning samt för vår analys av det empiriska materialet utifrån de för vår studie valda teorierna.

I nedan avslutande kapitel kommer vi som författare att lyfta blicken från enskilda procent-satser och deras respektive signifikans och samband, för att se vad dessa data i ett vidare perspektiv kan säga oss om det vi ämnat undersöka med vår studie, nämligen:

“förutsättningarna för Härryda Kommun att utveckla former för kommunikation och medborgardialog med invånarna i bostadsområdet Säteriet, gällande utvecklingen av området kring Råda Säteri”.

Tillsammans med redovisningen av våra slutsatser presenterar vi några rekommendationer till studiens främsta intressent, Härryda Kommun. I slutet av kapitlet kommer vi även att resonera kring möjligheter till vidare studier i anknytning till vår undersökning.

Reflektioner kring arbetsätt och resultat

Kritisk aspekt på kärnfrågan

Vår tanke och ambition var redan från början att undersöka intresset för medborgerligt deltagande hos vår undersökningsgrupp – inte enbart utifrån direkt ställda frågor, utan även genom kartläggning och tolkning av förutsättningarna för intresset utifrån vår teoretiska referensram.

Under arbetet med analysen har vi kommit att se ytterligare anledning att göra detta. Vi ställer oss som tidigare nämnts kritiska till reliabiliteten i den explicita mätningen av intresset genom vår direkta fråga om huruvida respondenterna skulle vilja vara delaktiga i utvecklingen av aktiviteter i området kring Råda Säteri. Respondenterna var vid enkätundersökningens genomförande varken medvetna om att utveckling av det berörda området hade inletts av kommunen, eller att de som invånare i sitt bostadsområde utgör en viktig målgrupp för denna utveckling. De visste heller inte specifikt vad utvecklingen eller de aktiviteter som de blev tillfrågade om, går ut på. Därtill gjorde avsaknaden av mer utförlig information om vad delaktigheten exempelvis skulle ta för tid i anspråk av respondenterna, att frågan snarast blev av hypotetisk karaktär för dem. Samtidigt ombads de göra ett ganska drastiskt ställningstagande till frågan genom att svara antingen *Ja*, *Nej* eller *Vet ej*. Vi tror att en stor andel valde *Nej* eller *Vet ej* på grund av att frågan helt enkelt inte kändes så närliggande eller intressant för dem, som den skulle kunna ha gjort om förkunskap om utvecklingen hade funnits.

Härigenom menar vi att resultatet av denna fråga har varit extra viktigt att komplettera med en teoretisk analys av respondenternas övergripande benägenhet till delaktighet. Vi menar nu på så vis, att resultatet för vår explicita fråga tillsammans med vårt övergripande empiriska material, har utgjort en god grund att bygga vår analys på, för att svara mot vår studies syfte.

Kunskap om urvalsgruppen

Vi gick in i den här undersökningen utan andra förkunskaper än vår kommunikationsteoretiska kompetens samt ett intresse för samhällsfrågor i stort. Vi har alltså ingen personlig relation till vare sig Råda Säteri eller till det undersökta bostadsområdet. Ej heller något egenintresse i utfallet av vår studie. Vår idé till undersökningen fick vi, som vi nämnt i uppsatsens inledning, från ett annat kommunalt projekt som vi hört talas om. Vår strävan har hela tiden varit att försöka hålla oss objektiva och reflexiva i vårt tillvägagångssätt. De enda ledtrådarna till vad vi skulle kunna förvänta oss för resultat av studien har vi fått dels genom korta samtal med Härryda Kommun, dels genom de teorier och tidigare gjorda studier som vi läst in oss på under arbetets gång. Men även till dessa har vi således sökt förhålla oss prövande, och öppna för alternativa utfall. De resultat vi nu fått fram och de slutsatser vi här drar utifrån dessa, är därför inte formade efter någon förutbestämd mall, utan har fått växa fram i de riktningar som de tagit genom vår systematiska sammanställning och analys.

Som redovisats i metodkapitlet har vi gjort vad vi kunnat för att få med ett så stort och brett urval av den inringade populationen i vår studie som möjligt, under de förutsättningar vi haft. Resultatet bidrar till att Härryda Kommun får användbar information inför ett fortsatt kommunikationsarbete i samband med det aktuella utvecklingsprojektet.

Samband som vi funnit i vår empiri, och teoretiska tolkningar och slutsatser av dessa, kan bidra till att komplettera normativa idéer och teorier med empirisk förankring.

Slutsatser kring förutsättningarna för medborgardialog

En intressant, lokal fråga

Det är tydligt att våra respondenter tycker om och värnar om området kring Råda Säteri. Näst intill alla våra respondenter känner till och besöker området. Att så många skulle svara så positivt gällande både kännedom, nyttjande och attityd, var någonting vi inte hade väntat oss. Intrycket vi fått i samtal med kommunen och med en berörd entreprenör på området, var att det är svårt att få folk från det undersökta bostadsområdet att nyttja tillgångarna vid Råda Säteri. En tolkning vi gör av detta, är att man talar om olika saker. Entreprenören har ett intresse av att få folk att konsumera det denne har att erbjuda. Invånarna som svarat på vår enkät är å sin sida mest intresserade av det icke-kommersiella: natur och promenadstråk och badplats. Det tål att upprepas att dessa delar av området ligger utanför den del som nu specifikt utgör platsen för det inledda kommunala projektet (trädgården), men väl i anslutning till denna. I allmänhetens ögon utgör hela området en helhet, så som destination. Att endast ett fåtal respondenter angivit "trädgården" som en av de delar de uppskattar mest, tyder på att trädgården och parken antingen måste utvecklas till någonting som bättre lockar våra respondenter och/eller behöver kommuniceras bättre till de tänkta målgrupperna. Det syns för oss viktigt att invånarnas påvisade intresse för området tas omhand av kommunen och av de entreprenörer som verkar i detsamma.

Förutsättningar hos gruppen i stort

Vår slutsats är att förutsättningarna för att inleda medborgardialog med vår undersökningsgrupp som helhet ser goda ut, men rymmer olika grader av utmaningar beroende främst på ålder. En tredjedel av respondenterna har visat ett uttryckt intresse för delaktighet och det potentiella intresset hos gruppen ser än bättre ut. Dessa slutsatser drar vi utifrån den övergripande kartläggning och analys som vi gjort med utgångspunkt i presenterade teorier.

Det är alls inte någon kristallklar bild vi fått av förutsättningarna hos vår respondentgrupp. Flera av de i teorin inringade sambanden mellan förutsättningar och faktiskt deltagande, återfinns inte hos vår grupp. I vissa fall ser sambanden till och med omvända ut. Teorierna säger att det är de resursstarka som i första hand tar plats i det deltagardemokratiska samhället. Vår grupp respondenter är per definition inte någon resursstark samhällsgrupp, varför vi genom strikt teoretiska glasögon borde dra slutsatsen att de heller inte torde ha någon större benägenhet till delaktighet. Men det har de. Det är till och med så att de till synes minst resursstarka i gruppen är de som tydligast uttryckt ett intresse för delaktighet. Vi har inte underlag nog för att drista oss till några slutsatser om varför vårt resultat skiljer så markant från teorierna i detta fall. Dock ställer vi oss frågan om resultatet inte hade blivit annorlunda om vår population varit mer omfattande - om den exempelvis hade inkluderat alla myndiga invånare i tätorten Mölnlycke i stort, istället för ett avgränsat bostadsområde bestående uteslutande av hyresrättslägenheter från miljonprojektepoken. Med detta sagt så tror vi att vår undersökningsgrupp är relativt homogen gällande socioekonomisk status, varför andra faktorer istället sticker ut som betydande för medborgerligt deltagande.

Den tydligast framträdande förutsättningen för medborgerligt deltagande i vår grupp är *motivation*. Motivation så som i ett allmänt samhällsintresse, engagemang i närområdet, politiskt självförtroende och en tro på möjligheterna med det rådande politiska systemet. De här förutsättningarna utmärker den grupp respondenter som i vår enkät svarat att de skulle vilja vara delaktiga i utvecklingen av området kring Råda Säteri. Samma förutsättningar återfinns dock hos en långt större del av gruppen än de som i enkäten svarat Ja. Tillgången på den idag så jagade *tiden*, ser inte heller ut att hindra våra respondenter från att delta. De allra flesta i gruppen anser sig ha tid över. Utifrån detta drar vi alltså slutsatserna att det potentiella intresset för medborgerligt deltagande i vår undersökta grupp sträcker sig långt utöver de som explicit uttryckt ett sådant intresse.

Unga och gamla

Det förekommer en del skillnader inom vår undersökta grupp invånare när det gäller förutsättningarna för medborgardialog – främst beroende på ålder. Störst är skillnaden mellan åldersgruppernas extremer. Övriga respondenter befinner sig på en skala däremellan.

Det är bland de äldre som förutsättningarna ser bäst ut. Svarepersoner 65 år och uppåt utmärker sig genom ett stort samhällsengagemang och intresse för närområdet, genom ett frekvent nyttjande av området kring Råda Säteri och en hög informationsnivå i kommunala frågor. De är

även redan aktiva medborgare genom både valdeltagande och andra typer av deltagardemokratiska aktiviteter.

I den yngsta åldersgruppen ser utmaningarna desto större ut. I jämförelse med den äldsta åldersgruppen är motivationen i gruppen lägre. Främst har de ett lägre engagemang i närsamhället. Betydligt färre har nyttjat sin rösträtt och sina möjligheter att påverka i samhällsfrågor mellan valen. Detta till trots så är tron på att de har en reell påverkansmöjlighet i samhällsfrågor ungefär likvärdig med i övriga åldersgrupper. Nyttjandet av området kring Råda Säteri är i gruppen högt. De har dessutom en övervägande positiv attityd till området. Ur detta perspektiv drar vi slutsatsen att även den yngre gruppen har ett intresse i den aktuella frågan för medborgardialog. Kanske finns där, trots ett mindre uttryckt engagemang, en öppning för dialog om kommunen skulle bjuda in till sådan.

Kanaler för information och kommunikation

Den kanal med störst räckvidd hos våra respondenter är lokaltidningen Härryda Posten. På andra och tredje plats kommer kommunens hemsida och informationsutskick. För den äldre gruppen respondenter ter sig dessa kanaler vara väl fungerande informationskällor, då de flesta i denna grupp känner sig välinformerade i kommunala frågor. De yngre precis som de äldre anger att de till stor del använder lokaltidningen för informationsinhämtning gällande kommunala frågor – dock är det en mindre andel av de yngre som känner sig välinformerade. Huruvida detta beror på kommunikationskanalen eller på respondentens egen insats för att hålla sig informerad, kan vi inte med säkerhet säga. Utifrån den övriga information som vi fått fram om vår yngsta grupp svarspersoner, drar vi slutsatsen att det finns ett kausalt samband mellan intresse och informationssökning. Gruppens mindre intresse och engagemang i närområde och samhällsfrågor torde leda till att de är mindre aktiva eller mottagliga för den information som kommunen faktiskt gör tillgänglig genom exempelvis lokaltidningen. Gruppens därmed lägre grad av pålästhet och kunskap om lokala frågor, leder i sin tur till ett mindre engagemang.

Skillnader mellan åldersgrupperna finns även gällande kanaler för informationssökning eller tvåvägskommunikation. Medan de äldre föredrar personlig kontakt med kommunen, så vänder sig de yngre till Internet och kommunens hemsida. Slutsatsen av detta är att kommunen vid kommunikation med invånarna bör säkerställa att flera olika typer av kanaler används, för att så många som möjligt skall nås och involveras.

Rekommendationer till Härryda Kommun

Börja med att informera

Utifrån de kunskaper vi inhämtat under arbetet med vår studie, menar vi att en grundläggande åtgärd som Härryda Kommun bör vidtaga i arbetet med utvecklingen av området kring Råda Säteri, är att ordentligt *informera* berörda målgrupper. Kommunen är så som offentlig organisation skyldig att genom öppenhet och aktiv information ge sina invånare tillgång till den kunskap i aktuella samhällsfrågor, som de behöver för att själva kunna hävda sina intressen och

ta initiativ till dialog. Det har visserligen skrivits en artikel i lokaltidningen vid ett tillfälle – vid projektets början – om planerna för trädgården vid Råda Säteri (Mattisson, 2012, Härryda Posten). Denna information har helt tydligt inte varit tillräcklig för att ge avtryck hos våra respondenter. Kanske bör informationen utformas som direktinformation från kommunen istället för att förmedlas via en journalist, för att läsarna tydligt ska förstå att kommunen de facto avser informera om ämnet och på så sätt implicit bjuder in till engagemang. Informationen bör dessutom förmedlas via utskick och på kommunens egen hemsida, om man vill säkerställa största möjliga räckvidd utifrån vad våra respondenter uppgivit som mest använda kanaler.

Kommunikation och medborgardialog

I nästa steg rekommenderar vi att kommunen bjuder in till någon form av medborgardialog med invånarna rörande utvecklingsprojektet. Vinsterna med detta vore utifrån studiens teoretiska bakgrund flerfaldiga. Den mest direkta fördelen för kommunen i detta fall, vore att det ökar chansen att få invånarna *med* sig och inte *mot* sig. Vi förstod under vår empiriska undersökning att begreppet “utveckling” inte alltid associerades med något positivt hos invånarna vi mötte. Detta berodde på att deras eget bostadsområde precis var under “utveckling”, vilket enligt en del av dem innebar oönskad exploatering och förtätning av området. Många av de boende hade visat sitt misstycke genom demonstration. För att undvika att målgruppen även i detta fall blir “protestmedborgare” har kommunen allt att vinna på att ta kontroll över kommunikationssituationen.

En annan positiv effekt som en dialog med de aktuella invånarna skulle kunna få, grundar vi på det faktum att det i vår undersökningsgrupp förekommer ett frekvent nyttjande av området kring Råda Säteri. Det är troligt att detta frekventa nyttjande betyder att dessa invånare har kunskap om och idéer kring området som beslutsfattarna saknar. Kommunen kan i detta perspektiv ha en god nytta av att involvera invånarna. Inte minst med tanke på att de boende i bostadsområdet Säteriet är en uttalat viktig målgrupp i projektplanen för utvecklingsprojektet. Kommunens tanke är att när projektiden löpt ut, så skall vidareutvecklingen av trädgårdsverksamheten vid Råda Säteri vara självgenererande. Den aktuella målgruppen ses här som en av flera potentiellt drivande krafter för arrangemang och aktiviteter. För att nå projektmålet anser vi att det är av stor vikt att kommunen lyssnar in och beaktar målgruppens tankar och idéer *innan* gruppen förväntas ta del av fullbordat faktum.

Inbjudan till medborgardialog

Innan kommunen bjuder in till medborgardialog, behöver ställning tas till vilken nivå av delaktighet i frågan som dialogen öppnar för. Det är viktigt att detta görs klart och tydligt innan inbjudan, så att invånarna vet vad som förväntas av dem och så att de också lägger sina förväntningar på utfallet av sitt deltagande på rätt nivå. I vår undersökning fick vi av tidigare förklarade anledningar inte något riktigt fullödigt resultat för vår fråga rörande vilken nivå i utvecklingen som invånarna eventuellt är intresserade av att delta på. Av den tredjedel som besvarade frågan, så angav de flesta ett intresse för en lägre grad av involvering, till exempel genom att få delge sina synpunkter och idéer i ärendet eller att få rösta på olika givna alternativ.

Dessa nivåer är också de, som ur perspektivet av det läge som utvecklingsprojektet befinner sig i skulle kunna tänkas passa bäst även för kommunen.

Lämpliga kanaler för information och kommunikation har vi nämnt ovan. Slutsatserna vi drar utifrån respondentgruppens skillnader i preferenser gällande kontakt med kommunen, är att kommunen bör satsa på olika former av dialog för olika grupper av invånare. De invånare som föredrar personlig kontakt skulle med behållning kunna bjudas in till fysiska möten. De som i stor utsträckning föredrar Internet, skulle kunna bjudas in till dialog och diskussion på nätet. Som tidigare presenterat lämpar sig Internet bra exempelvis för dialogformer både i form av omröstningar, opinionsflöden och dylikt.

Använder kommunen de olika möjligheter till dialog som nämnts ovan, så möter man i möjligaste mån behovet och preferenserna inte bara hos de i vår studie redan engagerade och välinformerade invånarna, utan även hos dem som har ett något längre steg att ta till aktiv delaktighet.

För att avsluta där vi en gång började tankarna kring den här studien, så återvänder vi till Hammarkullen. Där undvek det kommunala utvecklingsprojektet braskande löpsedlar tack vare lyhördhet för invånarnas åsikter. Vi tror inte att det någonsin skulle ta en sådan dramatisk vändning i det aktuella projektet för vår studie. Däremot menar vi att vi genom studiens resultat har kunnat framföra kunskap till Härryda Kommun, som kan ligga till god grund för en mer lyckad utgång för utvecklingsprojektet, utifrån både den offentliga organisationens och invånarnas synvinkel.

Studiens samhällsrelevans

På ett mer övergripande plan, så är här resultatet av vår studie inte enbart givet kunskap av relevans för den lokala fråga som vi fokuserat på. Resultatet visar även på mönster som pekar i samma riktning som de tendenser som belyses i bland annat Demokratiutredningen. Vi har i vår studie funnit stöd för teorierna som säger att engagemang och delaktighet mellan valen har ett samband med huruvida man väljer att också nyttja sin rösträtt. Det vi kan se hos vår grupp är att de yngre i större utsträckning har valt att inta en passiv roll i samhället. Fler i denna grupp agerar med Strömbäcks ord som kunder i den politiska sfären, medan de äldre personifierar de moraliska medborgare som en fungerande demokrati bygger på. Skulle trenden hos de yngre inte vändas, så betyder det att vi går ett mer individualiserat Sverige till mötes. Detta skulle i förlängningen utgöra ett hot mot det representativa styrelseskicket och mot demokratin. Slutsatsen är att ett aktivt kommunikationsarbete för främjandet av ett utvidgat medborgerligt deltagande hos de yngre invånarna således är något att ta fasta på.

En ljusning är att de yngre i vår respondentgrupp – trots sin passivitet – ändå visar en tro på sin *möjlighet* att vara med och påverka i samhället. Det handlar nu om att få dem att gå från tanke till handling. Vår förhoppning är att vår studie på så vis kan bidra inte bara till den fortsatta utvecklingen av området kring Råda Säteri i Mölnlycke genom medborgardialog, utan även till att ytterligare lite kunskap kommit fram som kan stärka möjligheterna till att även dagens ”unga invånare” en dag blir ”gamla medborgare”.

Förslag på vidare forskning

Under vårt arbete med studien har vi givetvis fått en massa ny kunskap och en mängd nya idéer till infallsvinklar och perspektiv som vore intressanta att ta sig an och studera närmre, men som inte rymts inom vår avgränsning av ämnet. Nedan framlägger vi så några av dessa idéer till vidare angreppssätt och forskning på området.

Om Härryda Kommun efter vår avslutade studie skulle välja att initiera medborgardialog med invånarna i bostadsområdet Säteriet, skulle vi gladeligen se en uppföljande studie på detta.

En kvalitativ respondentundersökning anser vi då vore ett lämpligt metodval för att få reda på exempelvis hur invånarna uppfattat dialogen, hur de ser på sin roll i sammanhanget och vad de anser sig ha fått ut av sitt deltagande. Dessa är frågor som vi själva ställt oss under vårt arbete och som vi tycker att det vore givande att få ta del av svaren på. Denna typ av studie liknar även mer än vår egen, de tidigare studier som vi tagit del av och refererat till i vårt teorikapitel. En sådan studie skulle därmed på ett tydligt sätt bidra till den kumulativa forskningen inom just detta område.

Genom vår studie har vi presenterat ett delresultat som visar på motsatsen till vad tidigare studier och forskning presenterat. En kritisk aspekt på utökad deltagardemokrati är att det är de redan resursstarka medborgarna i samhället som gynnas av detta. Praktiken är på så sätt ett hot mot den idé om jämlikhet som demokrati står för, och som bättre försvaras genom ett representativt styrelseskick (Gilljam m.fl., 2003). En i skrivande stund helt färsk nyhetsartikel av statsvetaren Peter Esaiasson betonar dock att det representativa styrelseskicket i sig inte heller är helt och hållet demokratiskt, utan har klara inslag av elitism (Esaiasson, 2013). Vi motsäger inte någon av dessa kritiska aspekter - det finns tillräckligt med studier som belägger dem. Dock visar vår studie - på en avgränsad grupp, både geografiskt och gällande boendeform - att socioekonomiska faktorer inte alltid behöver vara det som avgör vem som faktiskt deltar. I vår respondentgrupp ser förhållandet mellan resurser och deltagande snarast omvänt ut.

En utvecklad studie som undersöker vad som ligger till grund för detta omvända samband, vore intressant att se.

Vi har som betydande teoretisk modell för vår studie använt oss av Verba, Schlozman och Bradys *Civic Voluntarism Model* - modellen för medborgerligt deltagande. Efterhand har vi upptäckt fler och fler aspekter i modellen som på grund av dess ursprungligen amerikanska kontext inte varit direkt tillämpbara i vår studie, eller i Sverige i stort. Modellen är dock flitigt använd av stats- och kommunikationsvetare. Därför anser vi att det vore relevant med en studie som prövar modellen i en vidare svensk kontext, genom att replikera dess bakomliggande respondentundersökning här i Sverige.

Unga invånare framstår i vår studie så som mindre engagerade i samhällsfrågor än vad äldre generationer gör. Vi ser dock en utbredd tilltro hos de yngre när det gäller möjligheterna att vara med och påverka. En nyligen publicerad artikel av statsvetaren Erik Amnå belyser ett latent

samhällsintresse hos unga, vilket de traditionella politiska partierna och institutionerna har svårt att aktivera (Amnå, 2013). Amnå med kollegor använder nya och alternativa sätt att mäta ungdomars engagemang och kan genom detta presentera resultat som ger andra perspektiv på ungas politiska intresse och hur de ger uttryck för detta. Vi vill härmed betona komplexiteten i den forskning vi försökt att bidra till. Kanske skulle en studie med avsikt att mäta precis samma sak som vår – på samma grupp respondenter, men med andra instrument – ge ett helt annat resultat.

Referenslista

Amnå, E. & Ekman, J. 2013. Unga politiskt intresserade engageras inte av partierna. *Dagens Nyheter*. 2013-04-24.

<http://www.dn.se/debatt/unga-politiskt-intresserade-engageras-inte-av-partierna>
Hämtad: 2013-05-21

Bryman, A. 2013. *Samhällsvetenskapliga metoder, Andra upplagan*. Liber: Malmö.

Ekström, M & Larsson, L. 2009. *Metoder i kommunikationsvetenskap*. Studentlitteratur AB: Lund

Esaiasson, P. 2013. Eliten tillåts styra. *Göteborgs Posten*. 2013-05-21.

<http://www.gp.se/kulturnoje/1.1681065-peter-esaiasson-eliten-tillats-styra>
Hämtad: 2013-05-22

Esaiasson, P., Gilljam, M., Oskarsson, H. & Wengnerud, L. 2012. *Metodpraktikan*. Norstedts Juridik AB: Vällingby

Folkhälsoenheten PÅängen. 2012. *Fokusgrupper med boende i Säteriet*. HARRYDA Kommun.

Förbo:

http://www.förbo.se/Startsida/Vara_omraden/Harryda_kommun/Molnlycke_Rada
Hämtad: 2013-03-25

Förvaltningslagen, 1986:223. Justitiedepartementet.

<https://lagen.nu/1986:223>
Hämtad: 2013-04-04

Gilljam, M. & Hermansson, J. 2003. *Demokratiska mekanismer*. Liber AB: Malmö

Gilljam, M., Jodal, O. & Cliffordson, O. 2004. *Demokratiutveckling i svenska kommuner, Del II - Förklaringar till skillnader mellan kommunerna*. CEFOS: Göteborg.

Hjerm, M. & Lindgren, S. 2010. *Introduktion till samhällsvetenskaplig analys*. Gleerups: Falkenberg.

HARRYDA Kommun:

<http://www.harryda.se/download/18.56e5a6d8133f95ee485800075241/1342437679469/Bebyggelseutveckling+Molnlycke.pdf>
Hämtad: 2013-03-25

HARRYDA Kommuns ansökan till Jordbruksverket. 2012. *Ansökan - projektstöd inom Leader. Diarie# 12/93*. HARRYDA Kommun.

HARRYDA Kommun: Möten och mailkontakt med projektgruppen för utvecklingsprojekt ”Råda park och trädgård” – Barrett, F., Cukur, I. & Tjeerdsma, G.

Karlsson, M. 2010. *Kan medborgardialoger stärka den representativa demokratin? I Perspektiv på offentlig verksamhet i utveckling*. Hellberg, A. et al. Örebro: Örebro Universitet.

Kraft, M. & Strandberg, P. 2006. *Sambällskommunikation – ny strategi för informatörer i offentlig sektor*. Nordstedts Akademiska Förlag: Falun.

Mattisson, A. 2012. *Nya planer för trädgården på Råda säteri*. Härryda Posten.
http://www.harrydaposten.se/sokresultat_visa.asp?id=1733&sokstrang=råda&sidnamn=SOKRESULTAT&offset=40
Hämtad: 2012-05-23

Nationalencyklopedin. www.ne.se
Hämtad: 2013-05-02

Nilsson, T. 2005. *Till vilken nytta? – om det lokala politiska deltagandet karaktär, komplexitet och konsekvenser*. Lunds University: Lund

Palm, L. 2006. *Kommunikationsplanering - en handbok på vetenskaplig grund*. Studentlitteratur AB: Lund

SOU 2000:1: *En uthållig demokrati – Politik för folkstyret på 2000-talet*. Stockholm: Fritzes kundtjänst

Statistiska Centralbyrån, SCB. 2012. *AMPAK 2012: Områdesbeskrivningar, befolkning och befolkningsförändringar*. SCB: Stockholm.

Statistiska Centralbyrån, SCB. 2011. *BEFPAK 2011: Sysselsättning, utbildning, barn och födelse/land/medborgarskap*. SCB: Stockholm.

Statistiska Centralbyrån, SCB. 2012. *Privatpersoners användning av datorer och Internet 2012*. SCB: Stockholm.
http://www.scb.se/statistik/_publikationer/LE0108_2012A01_BR_IT01BR1301.pdf
Hämtad: 2013-04-17

Stenberg, J. *Medskapande design utvecklar social upphandling?*
<http://www.mellanplats.se/bok/del-4-form-och-mojligheter/medskapande-design-utvecklar-social-upphandling/>
Hämtad: 2013-04-01

Strid, J. Universitetslektor. Föreläsning, 2013-02-26. JMG, Göteborgs Universitet

Strömbäck, J. 2009. *Makt, medier och samhälle – en introduktion till politisk kommunikation*. SNS Förlag: Kristianstad

Svensson, J. 2011. *Kommunikation, medborgarskap och deltagardemokrati*. Sociologiska institutionen: Lund

Sveriges Kommuner och Landsting. 2009. *11 tankar om medborgardialog*. SKL: Stockholm.

Verba, S., Schlozman, K.L. & Brady, H.E. 1995. *Voice and Equality*. Harvard: USA.

Yeomans, L. 2009. *Public Sector Communication and Social Marketing*. Kapitel ur boken *Exploring Public Relations*. Prentice Hall: Harlow England

Åkerström, M. 2010. *Den kosmetiska demokratin – en studie av den politiska diskursiva praktiken i Sjöbo och Ystad*. Lunds Universitet: Lund

BILAGA 1 – Enkät

ENKÄT

Enkäten utförs av studenter vid Göteborgs Universitet och syftar till att undersöka intresse och förutsättningar för invånares delaktighet i kommunala satsningar och projekt, samt för kommunikation mellan kommun och invånare.

OBS! Din medverkan är konfidentiell. Det kommer inte att framgå vem som har svarat på frågorna. Medverkan är frivillig!

Frågor om kommunikation med kommunen

1. I vilken form tar du i första hand till dig information från din kommun?

(Markera högst två alternativ)

- Lokaltidningen (Härryda Posten)
- Internet / Kommunens hemsida
- Utskick
- Affischering
- Personlig kontakt
- Annat:

2. Tycker du att du är välinformerad om kommunala frågor?

(Markera ett alternativ)

- Ja, det tycker jag
- Nej, men jag har inget intresse av mer information
- Nej, jag skulle behöva mer information
- Ingen åsikt

3. På vilket sätt skulle du föredra att få kommunal information? (Markera ett alternativ)

- I tidningen
- På kommunens hemsida
- Genom utskick med posten
- Genom mailutskick
- Annat:

4. Om du själv skall söka information gällande kommunen, hur går du främst tillväga?
(Markera högst två alternativ)

- Kommunens hemsida
- Personlig kontakt med kommunen
- Broschyrer etc.
- Vänder mig till bekanta
- Vet ej
- Annat:

DIALOG KRING KOMMUNALT UTVECKLINGSPROJEKT - EXEMPEL:

Området kring Råda Säteri är under utveckling. Målet är att exempelvis trädgården ska bli mer tillgänglig för allmänheten. Den ska intressera både invånare i kommunen och turister. Förhoppningen är att många ska komma dit och njuta av parken och trädgården, delvis genom ej ännu fastlagda aktiviteter.

Nedan följer några frågor om din inställning till detta:

Frågor rörande området kring Råda Säteri (exempel på lokalt utvecklingsprojekt)

5. Känner du till Råda Säteri? (Markera ett alternativ)

- Ja, jag vet var det ligger
- Ja, jag har varit där
- Nej → gå vidare till fråga 14

6. Nyttjar du området kring Råda Säteri? (Markera ett alternativ)

- Ja, ganska ofta
- Ja, ibland
- Nej, nästan aldrig
- Nej, aldrig

Till vilken grad stämmer följande påståenden om området kring Råda Säteri in på dig?

7. Jag trivs där

☐	☐	☐	☐	☐
Stämmer inte alls	Stämmer knappast	Varken eller	Stämmer delvis	Stämmer helt

8. Det känns välkomnande

☐ Stämmer inte alls	☐ Stämmer knappast	☐ Varken eller	☐ Stämmer delvis	☐ Stämmer helt
---	--	--	--	--

9. Jag tycker att där finns mycket att se och göra

☐ Stämmer inte alls	☐ Stämmer knappast	☐ Varken eller	☐ Stämmer delvis	☐ Stämmer helt
---	--	--	--	--

10. Jag tycker att området är till för alla

☐ Stämmer inte alls	☐ Stämmer knappast	☐ Varken eller	☐ Stämmer delvis	☐ Stämmer helt
---	--	--	--	--

11. Området skulle behöva utvecklas

☐ Stämmer inte alls	☐ Stämmer knappast	☐ Varken eller	☐ Stämmer delvis	☐ Stämmer helt
---	--	--	--	--

12. Vilka delar uppskattar du mest med området kring Råda Säteri?

(Markera högst två alternativ)

- Badplatsen
- Natur och promenadstråk
- Kaffestugan
- Restaurangen
- Gerbianska trädgården
- Hästarna

Till vilken grad stämmer följande påstående in på dig?

14. Skulle du vilja vara delaktig i utveckling och planering av aktiviteter i området vid Råda Säteri? (Markera ett alternativ)

- Ja, jag skulle gärna vilja delta aktivt
- Nej → gå vidare till fråga 16

Vet ej → gå vidare till fråga 16

15. På vilken NIVÅ skulle du vilja vara delaktig i utveckling och planering av aktiviteter i området vid Råda Säteri? (Markera ett alternativ)

☐ Tycka Jag vill kunna rösta på givna alternativ till aktiviteter.	☐ Diskutera Jag vill vara med och delge mina åsikter om aktiviteter.	☐ Genomföra Jag vill vara med i planeringsprocessen från början till slutet.	☐ Bestämma Jag vill vara med i beslutsfattande grupp kring planering av aktiviteter.
--	--	--	--

16. Skulle du vilja delta i det praktiska arbetet med aktiviteter i området vid Råda Säteri? (Markera ett alternativ)

- Ja, jag skulle gärna vilja delta praktiskt
- Nej, det skulle jag inte
- Vet ej

Allmänna frågor om ditt samhällsengagemang

Till vilken grad stämmer följande påståenden in på dig?

17. Jag känner mig engagerad i mitt närområde och närsamhälle.

☐ Stämmer inte alls	☐ Stämmer knappast	☐ Varken eller	☐ Stämmer delvis	☐ Stämmer helt
---	--	--	--	--

18. Jag tror att det går att påverka i samhällsfrågor (t.ex. skola, miljö, trafik) mellan valen.

☐ Stämmer inte alls	☐ Stämmer knappast	☐ Varken eller	☐ Stämmer delvis	☐ Stämmer helt
---	--	--	--	--

19. Har du någon gång under de senaste två åren försökt att påverka i någon samhällsfråga (utöver rösträtten) och i så fall hur? (Markera det sätt du senast agerade på)

- Ja, genom demonstration eller annan organiserad aktivitet
- Ja, genom direktkontakt med berörd organisation
- Ja, genom att skriva under en namninsamling
- Ja, genom att försöka påverka familj, bekanta, grannar etc.
- Annat.

Nej

20. Har du blivit personligt inbjuden eller uppmanad att engagera dig i någon samhällsfråga det senaste året?

Ja

Nej → gå vidare till fråga 22

Vet ej → gå vidare till fråga 22

21. Hur fick du senast en sådan inbjudan / uppmaning?

Personligen av en vän / bekant / aktivist

Via sociala medier eller e-mail

Via adresserat brev

22. Röstade du i senaste kommunalvalet (2010)?

Ja

Nej → gå vidare till fråga 24

23. Vad får dig främst att gå och rösta? (Markera ett alternativ)

Det är min rättighet som individ

Det är min plikt i samhället

Båda ovanstående alternativ

24. Är du medlem i någon ideell organisation?

Ja, aktiv medlem

Ja, betalande medlem

Nej

.....
Bakgrundsfrågor

25. Ange antal år du bott i ditt nuvarande bostadsområde:

Mindre än 1 år

1 – 2 år

3 – 5 år

5 – 10 år

Mer än 10 år

26. Vilken skolutbildning har du?

Markera det alternativ som du anser passar bäst in på dig.

Om du ännu inte avslutat din utbildning, markera den du genomgår för närvarande.

- Förgymnasial
- Gymnasial, högst 2 år
- Gymnasial, mer än 2 år
- Högskola/universitet mindre än 3 år
- Högskola/universitet 3 år och uppåt
- Annan utbildning (KY, folkhögskola etc.)

27. Vilken av de här grupperna tillhör du för närvarande? (Markera ett alternativ)

- Förvärvsarbetande (även föräldraledig)
- Pensionär
- Har arbete i arbetsmarknadspolitiska åtgärder/genomgår arbetsmarknadsutbildning
- Har sjuk-/aktivitetsersättning
- Studerande
- Arbetssökande
- Annat:

Till vilken grad stämmer följande påståenden in på dig?

28. Jag anser mig - utöver arbete/studier, hushållssysslor och sömn - ha tid över till annat.

☐ Stämmer inte alls	☐ Stämmer knappast	☐ Varken eller	☐ Stämmer delvis	☐ Stämmer helt
---	--	--	--	--

29. Jag har inga problem med att samtala på svenska.

☐ Stämmer inte alls	☐ Stämmer knappast	☐ Varken eller	☐ Stämmer delvis	☐ Stämmer helt
---	--	--	--	--

30. Jag har inga problem med att skriva på svenska.

☐ Stämmer inte alls	☐ Stämmer knappast	☐ Varken eller	☐ Stämmer delvis	☐ Stämmer helt
---	--	--	--	--

31. Vilket år är du född? **År:** (*Var vänlig skriv tydligt*)

32. Är du kvinna eller man?

Kvinna Man

BILAGA 2 – Informationsblad om Råda Säteri

Råda Säteri

Fastigheten Råda Säteri – med huvudbyggnad, flyglar och stallar samt trädgård – har anor från 1400-talet. Fram till mitten av 1900-talet var gården i privat bruk, med odlingar av grödor för försäljning. Sedan 1969 ägs fastigheten av Härryda Kommun.

På Råda Säteri finns idag restaurang och kafé som drivs i privat regi. Där finns också kafferosteri och glasstillverkning.

Utveckling av park och trädgård

Härryda Kommun har påbörjat ett projekt för att utveckla parken och trädgården vid Råda Säteri. Målet är att trädgården ska bli mer tillgänglig för allmänheten. Den ska intressera både invånare i kommunen och turister. Förhoppningen är att många ska komma dit och njuta av parken och trädgården.

Kaffe från Råda Säteri & Gästgifveri och Café Vivir

Kaffet bjuder Råda Säteri & Gästgifveri på, och det kommer från det lokala rosteriet Café Vivir, som importerar och rostar kaffebönorna på Råda Säteri.

Café Vivir

JMG

BILAGA 3 – Informationsblad om enkäten

ENKÄT OM MEDBORGARDIALOG

Presentation:

Vi är två tjejer som läser Medie- & Kommunikationsvetenskap på Göteborgs Universitet och vi är nu mitt uppe i det avslutande examensarbetet, där vi valt att skriva om medborgardialog.

Om syftet med enkäten:

Syftet med enkäten är bl.a. att kartlägga intresset hos er invånare i bostadsområdet gällande utvecklingen av området kring Råda Säteri (läs mer på annat info-blad). Informationen kommer vi att använda för att ta fram ett underlag för projektets vidare arbete.

Om deltagandet:

Dina svar kommer att behandlas konfidentiellt.

Det kommer inte att framgå vem som har svarat på frågorna.

Medverkan är frivillig!

GÖTEBORGS UNIVERSITET
JOURNALISTIK, MEDIER OCH KOMMUNIKATION